

Guia pedagògica

El club de la lluita per la igualtat

© Generalitat de Catalunya

Idea original i impuls: Oficina d'Igualtat de Tracte i No-discriminació

Coordinació i direcció de continguts per part de l'equip de l'Oficina d'Igualtat de Tracte i No-discriminació:

Kadi Dem Njie

Gina Cortés Viarnes

Mònica Garcia Martí

Elaboració: Fanny Velásquez Flores

Disseny i maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

ÍNDEX

1. Introducció	3
Què és i què busca aquesta guia	3
Com està organitzada	4
A qui està dirigida	4
Principis fonamentals	5
2. Antecedents legislatius i marc normatiu	6
3. Conceptes clau per entendre i treballar la discriminació	8
3.1. Discriminació	8
3.2. Discriminació directa	11
3.3. Discriminació indirecta	12
3.4. Discriminació estructural	13
3.5. Interseccionalitat	13
3.6. El triangle de la discriminació	15
3.7. Preguntes per al professorat	17
4. Fonamentació curricular	19
5. Proposta d'activitats	26
Activitat 1. Primer i segon cicle	27
Activitat 2. Tercer cicle	32
Activitat 3. Primer i segon cicle	35
Activitat 4. Tercer cicle	39
Activitat 5. Tercer cicle	43
Activitat 6. Tercer cicle	47
6. Glossari	50
7. Material de suport	52
8. Bibliografia consultada	54
Annex	55

1. Introducció

Què és i què busca aquesta guia

Aquesta guia pedagògica és un material creat per l'Oficina d'Igualtat de Tracte i No-discriminació (OITND) de la Generalitat de Catalunya com a suport als agents educatius per treballar el conte *El club de la lluita per a la igualtat*. Un conte que neix amb la voluntat d'aportar a la comunitat educativa un material que convidi a la reflexió i que contribueixi a la presa de consciència i a la transformació necessària per erradicar les discriminacions i treballar per a la igualtat en espais educatius, i per extensió a la societat.

Aquesta guia vol ser un recurs més per acomplir el mandat que té l'OITND i que deriva de la Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació. Una llei que té per finalitat garantir el dret a la igualtat de tracte, a la no-discriminació, al respecte a totes les persones i a la seva protecció davant de qualsevol discriminació que puguin viure en relació amb els temes següents:

- Lloc de naixement, procedència, nacionalitat o pertinença a una minoria.
- Raça¹, color de pell o ètnia.
- Opinions polítiques, religió, conviccions o ideologia.
- Llengua i origen cultural, nacional, ètnic o social.
- Situació econòmica o administrativa o classe social.
- Sexe, orientació, identitat sexual i de gènere o expressió de gènere.
- Edat.
- Aparença, aspecte físic o indumentària.
- Malaltia.
- Discapacitat física, sensorial, intel·lectual o mental o altres tipus de diversitat funcional.

1 S'utilitza la paraula “raça” per indicar una categoria de discriminació i d'acord amb convenis i pactes internacionals, però no com a concepte biològic.

Com està organitzada

Aquesta guia està dissenyada amb l'objectiu de ser un material autoformatiu i d'autoreflexió per la persona educadora o dinamitzadora, alhora que proporciona algunes activitats per portar la reflexió als infants. És a dir, que la seva finalitat és, d'una banda, contribuir a l'aprenentatge dels conceptes que giren entorn la discriminació. I, d'altra banda, convidar a la reflexió i la revisió sobre la mirada i el posicionament que tenim envers les discriminacions. És una guia per fer-nos preguntes, més que per trobar-hi respostes o solucions concretes a les situacions de discriminació.

La guia també ofereix propostes d'activitats per fer amb els infants vinculades a la lectura del conte *El club de la lluita per la igualtat*.

Les activitats es divideixen en dos blocs. Un primer bloc, amb dinàmiques dirigides a l'alumnat de primer i segon cicle de primària. I un segon bloc, amb activitats per a l'alumnat del tercer cicle de primària.

A qui està dirigida

Aquesta guia està dirigida als agents educatius de Catalunya. Amb el terme “**agents educatius**” fem referència a totes les persones que dinamitzen espais d'aprenentatge, en el marc de l'educació formal, no formal i informal, i que, per tant, exerceixen un paper clau en l'educació de la infància. Això inclou docents, monitors i monitores de lleure, bibliotecaris i bibliotecàries, famílies, persones cuidadores, i totes aquelles persones involucrades en el procés educatiu, independentment de l'entorn en el qual treballin.

Principis fonamentals

A continuació recollim el conjunt de principis que es consideren essencials per avançar cap a una societat lliure de discriminació. Aquests principis són reconeguts per organitzacions com la UNESCO o l'OMS i, alhora, estan relacionats amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS). En aquesta guia trobareu els ODS associats a cada activitat d'aprenentatge, la qual cosa permetrà abordar-ne el procés des d'una perspectiva més integral.

RESPECTE DELS DRETS HUMANS

Totes les persones tenen dret a ser tractades amb dignitat i a gaudir d'igualtat d'oportunitats, independentment del seu gènere, raça, orientació sexual, origen ètnic, religió o qualsevol altra característica personal.

DESENVOLUPAMENT DE SOCIETATS MÉS JUSTES

En proporcionar una educació que fomenti la igualtat, es treballa cap a l'eliminació de barreres que impedeixen l'accés igualitari a oportunitats, recursos i drets, fonamental per construir societats justes.

ELIMINACIÓ D'ESTEREOTIPS

L'educació en igualtat desafia i desmantella els estereotips, tant de gènere com de qualsevol altra naturalesa, ja que perpetuen la discriminació. En reconèixer i qüestionar els rols, les actuacions i les idees preconcebudes, les persones poden explorar els seus interessos i habilitats de manera lliure.

EMPODERAMENT INDIVIDUAL I COL·LECTIU

Capacitant els individus amb les eines necessàries per desafiar la discriminació i avançar cap a l'equitat, l'educació en igualtat contribueix també a l'empoderament col·lectiu en la creació de comunitats i societats on totes les veus són valorades i escoltades.

FOMENT DE LA TOLERÀNCIA I LA INCLUSIÓ

Reconeixent i celebrant la diversitat es fomenta una comprensió més profunda i respectuosa entre les persones, tot instruint-les sobre diferents perspectives i experiències vitals.

2. Antecedents legislatius i marc normatiu

Tothom té tots els drets i les llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició.

Article 2 de la Declaració Universal dels Drets Humans

Amb aquesta declaració es proclama el **principi d'igualtat**, el qual confereix i reconeix els mateixos drets a totes les persones pel simple fet de ser persones, un principi nascut amb la Il·lustració i consagrat arran de la Revolució Francesa i les primeres constitucions liberals els segles XVIII i XIX.

D'aquesta manera, l'any 1948 l'Organització de les Nacions Unides (ONU) engega la maquinària legislativa per tal d'erradicar la discriminació i oferir a les persones possibilitats equitatives i justes en l'àmbit ocupacional, educatiu, familiar, relacional, i en tots aquells en què la discriminació pugui vulnerar qualsevol dret humà. Avui en dia, comptem amb més de vint instruments aprovats per l'ONU que aborden el problema de la discriminació, a través de convencions, declaracions, comentaris generals, plans d'acció i grups de treball.

Uns anys després, es va fer efectiva la **prohibició general de la discriminació** amb l'article 14 del Conveni Europeu de Drets Humans, que va publicar el Consell d'Europa. Aquest Conveni preveu una extensa llista de drets, des del dret a la vida fins al dret al respecte de la vida privada i familiar o el dret a la llibertat de pensament, consciència i religió. El Conveni va adquirir més rigor a mesura que es van afegir altres publicacions, com els dos textos fonamentals adoptats per a la lluita contra la discriminació a la Unió Europea: les directives d'igualtat racial² i d'igualtat de gènere en l'ocupació.³

2 Directiva 2000/43/CE, relativa a la igualtat racial (29 de juny de 2000).

3 Directiva 2000/78/CE, relativa a la igualtat en l'ocupació (27 de novembre de 2000).

Així, ja fa anys que es fa palesa la necessitat de lluitar contra la discriminació en la nostra societat per fer front als estigmes i estereotips que afecten la vida de tantes persones immigrades, racialitzades, amb diversitat d'orientació sexual o de gènere, entre moltes altres, perquè qualsevol persona pot ser discriminada en algun moment de la seva vida. Per aquest motiu, l'aprovació de la Llei 19/2020 d'igualtat de tracte i no-discriminació, esdevé una oportunitat clau per erradicar tota forma de discriminació. L'objecte de la Llei inclou **eixos de discriminació**, entesos com el conjunt de factors de caràcter social o biològic que generen situacions de discriminació i desigualtat en l'accés als recursos i serveis públics, com també situacions o comportaments discriminatoris directes sobre les persones per les seves característiques.

La Llei apunta la responsabilitat que tenen totes les administracions públiques de prevenir, eliminar i corregir qualsevol discriminació. Així, per tal de gaudir d'una **societat justa, pacífica i que reconegui i respecti la diversitat**, caldrà posar l'atenció en la comunitat educativa. Aquesta guia pedagògica vol ser una eina per assolir escoles inclusives i un model coeducatiu que permeti garantir el dret a la igualtat de tracte, a la no-discriminació i el respecte a la dignitat de totes les persones.

3. Conceptes clau per entendre i treballar la discriminació

En aquest apartat expliquem i exemplifiquem els conceptes clau que han de servir de base per entendre la complexitat de la discriminació i començar el procés de reflexió.

3.1. Discriminació

La Llei **19/2020** defineix la discriminació com “qualsevol distinció, exclusió, restricció o preferència basada en algun dels motius a què fa referència l'article 1⁴ que tingui per objecte o per resultat anul·lar o menyscar el reconeixement, el gaudi o l'exercici, en condicions d'igualtat, dels drets humans i

4 Article 1.3. de la Llei 19/2020:

“La finalitat d'aquesta Llei és evitar qualsevol de les formes de discriminació que prenen per pretext qualsevol dels motius següents:

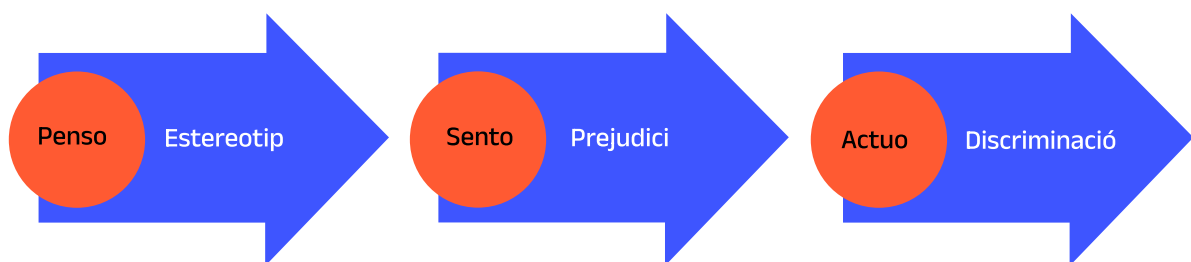
- a) Origen territorial o nacional i xenofòbia.
- b) Sexe o gènere, orientació o identitat sexual, i qualsevol forma de LGBTI-fòbia o de misogínia.
- c) Edat.
- d) Raça, origen ètnic o color de pell, i qualsevol forma de racisme com l'antisemitisme o l'antigitanisme.
- e) Llengua o identitat cultural.
- f) Ideologia, opinió política o d'altra índole o conviccions ètiques de caràcter personal.
- g) Conviccions religioses, i qualsevol manifestació d'islamofòbia, de cristianofòbia o de judeofòbia.
- h) Condició social o econòmica, situació administrativa, professió o condició de privació de llibertat, i qualsevol manifestació d'aporofòbia o d'odi a les persones sense llar.
- i) Discapacitat física, sensorial, intel·lectual o mental o altres tipus de diversitat funcional.
- j) Alteracions de la salut, estat serològic o característiques genètiques.
- k) Aspecte físic o indumentària.
- l) Qualsevol altra característica, circumstància o manifestació de la condició humana, real o atribuïda, que siguin reconegudes pels instruments de dret internacionals.”

les llibertats fonamentals de totes les persones, llevat que la mesura estigui objectivament justificada per una finalitat legítima i que els mitjans per a aconseguir-la siguin apropiats i necessaris. Es pot produir discriminació de manera directa, indirecta, per associació o per error, i també es poden donar discriminacions múltiples.”

Així mateix, s’ha de tenir en compte que la discriminació es produeix en un marc social concret i està molt relacionada amb les estructures de poder existents. Històricament, hi ha hagut col·lectius, grups i persones que han estat discriminats i que, per aquest motiu, encara avui en dia segueixen patint discriminacions. Aquestes discriminacions afecten totes les esferes de la nostra societat, com ara l’educació, l’àmbit laboral i la sanitat, i s’expressen de múltiples maneres en pràctiques, actituds, expressions, conductes, etc.

En la conducta discriminatòria intervenen: els estereotips i els prejudicis. Els primers són creences compartides respecte de les característiques personals i comportaments d’un grup de persones. Els segons són els judicis de valor i sentiments negatius envers aquest grup. Els pensaments i les idees són allò que alimenta els sentiments, passant dels estereotips als prejudicis. Quan els prejudicis s’exterioritzen en actes, es produeix la discriminació que pot tenir lloc a escala interpersonal, però també a escala sistèmica, és a dir, que es reproduceix de forma estructural i institucional.

A continuació mostrem un exemple, tot i que hi ha moltes altres formes i motius de discriminació.

Exemple

—Discriminació per racisme i/o xenofòbia en l'accés a l'habitatge.

Una persona migrant vol llogar un pis, però la immobiliària li comunica que no lloguen pisos a persones estrangeres o bé que és el propietari o propietària qui no els vol llogar pisos.

El procés de discriminació és el següent:

- a.** Estereotip: les persones estrangeres no són de fiar (creença sobre les persones estrangeres).
- b.** Prejudici: tinc por i desconfiança envers les persones estrangeres (sentiment, emoció negativa envers les persones estrangeres).
- c.** Discriminació: denego l'oferta de lloguer del meu pis a persones estrangeres (acte concret que limita el dret a l'habitatge de les persones estrangeres).

Escena del conte

Al conte *El club de la lluita per la igualtat*, la mestra pregunta per què els companys es riuen dels infants que no tenen la pell blanca. La Mina respon "perquè es pensen que tenir la pell blanca és millor". Aquest és un exemple que il·lustra com una idea i un sentiment associat a aquesta idea ens poden portar a cometre un acte de discriminació.

Pensament: la pell blanca és millor.

Sentiment reforçat per tot un entramat històric, polític i social supremacista:
sentir-se superior.

Acció: actitud i comportaments de menyspreu i burla

3.2. Discriminació directa

La Llei 19/2020 defineix la discriminació directa com la discriminació que es produeix quan una persona és tractada d'una manera menys favorable que una altra en una situació anàloga per l'article 1.4 de la llei. Dintre d'aquest tipus de discriminació també hi trobaríem totes aquelles conductes que es manifesten en forma d'insults o comentaris amb una base discriminatòria.

Exemple

Que un centre educatiu decideix que una alumna amb una discapacitat física no pot participar en una excursió perquè va en cadira de rodes.

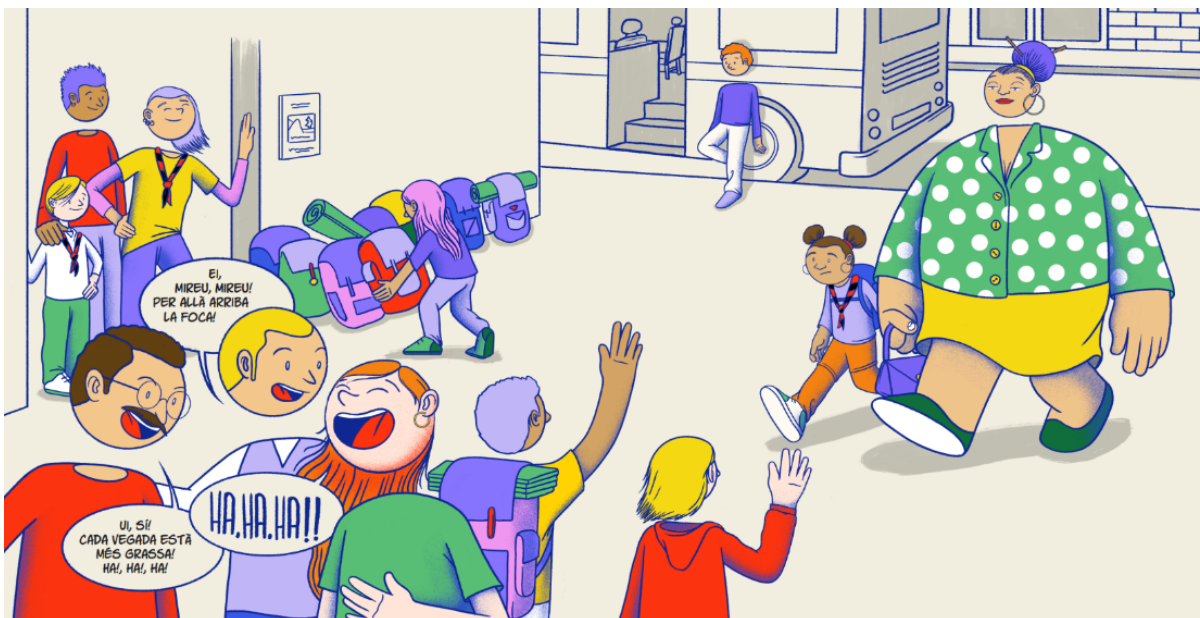
Escena del conte

Un grup d'adults fan burla de la mare de l'Iliana perquè és una persona grassa. En aquest exemple les idees i pensaments que trobarem darrere els comentaris que fan les persones adultes estarien directament vinculats a la creença que hi ha uns cossos que són més vàlids que d'altres i la interiorització de prejudicis cap a les persones grasses.

Pensament: els cossos grassos són lletjos i no saludables, i són grassos perquè les persones no es cuiden.

Sentiment de superioritat dels cossos prims per sobre els grassos.

Acció: actitud i comportaments de menyspreu i burla.

3.3. Discriminació indirecta

La Llei 19/2020 defineix la discriminació indirecta com la discriminació que es produeix quan una disposició, un criteri o una pràctica pretesament neutres són susceptibles de causar un perjudici més gran a una persona per algun dels motius anteriorment mencionats.

Exemple

La normativa d'un centre que indiqui que no es permet portar gorres o altres peces de roba que cobreixin el cap de l'alumnat. En aquest cas, podríem entendre que és una norma que s'ha d'aplicar a tothom per igual i que seria neutre. Però ens podem trobar amb alumnes que duguin peces de roba que els cobreixen el cap per conviccions religioses com l'Apri, company de la Mina, que és sikh i porta un turbant.

Escena del conte

En el conte es planteja una situació on el professor decideix una data perquè tota la classe celebri l'amic invisible. L'Aicha avisa el professor que aquell mateix dia coincideix amb una festivitat religiosa i que ella no hi serà. La solució que planteja el professor és que l'Aicha no participi de l'activitat, ja que la resta de la classe sí que hi podrà ser. En aquest exemple veiem com es planteja una data que a priori pot semblar neutral, però que té un significat específic per a una part de la població.

3.4. Discriminació estructural

Tot i que la discriminació es manifesti en forma de conductes i actituds concretes, no es tracta d'un problema individual, sinó d'una problemàtica social. Quan parlem del fet que la discriminació té un caràcter estructural cal tenir en compte tres factors:

- D'una banda, la discriminació es basa en un ordre social que va més enllà de les voluntats dels individus. Aquest ordre social estableix unes relacions de poder i dominació que fan que alguns grups o col·lectius es trobin en una posició de subordinació dins la societat per motius de classe, gènere, origen, capacitat i orientació sexual, entre d'altres.
- D'una altra banda, es constitueix a partir de l'acumulació de desavantatges, tant al llarg de la vida de les persones com entre generacions. Les situacions de discriminació no es generen únicament a partir de la realitat del present, sinó que hi hem de sumar les desigualtats que s'han perpetuat durant generacions i algunes vegades, segles. Així mateix, les conseqüències de situacions puntuals de discriminació poden tenir efectes permanents i profunds en diferents àmbits de les vides de les persones.
- I de l'altra, quan parlem de l'aspecte estructural de la discriminació volem dir que es reproduïx per part de tota l'estructura de forma intencional o a través de polítiques institucionals públiques o privades. Cal tenir en compte que les conseqüències de la discriminació tenen un impacte col·lectiu. És a dir, van més enllà dels efectes directes i individuals en algunes persones i tenen efectes transgeneracionals, ja que es reproduïxen i perpetuen estereotips i accions discriminatòries envers uns grups de persones.

Exemples

L'escassa presència de referents diversos en els llibres de text i els programes educatius, així com la invisibilització de les aportacions de diferents grups al llarg de la història i de la influència cultural àrab, gitana o jueva en la societat.

Considerem l'exclusió o restricció de la mobilitat de les persones com una forma de discriminació estructural, tenint en compte que hi ha normativa que marca com serà la mobilitat de cada persona d'acord amb el passaport o la documentació de què disposa. Aquesta normativa s'ha dissenyat a partir de relacions històriques entre nacions que reproduïxen relacions de poder i dominació entre diferents grups.

3.5. Interseccionalitat

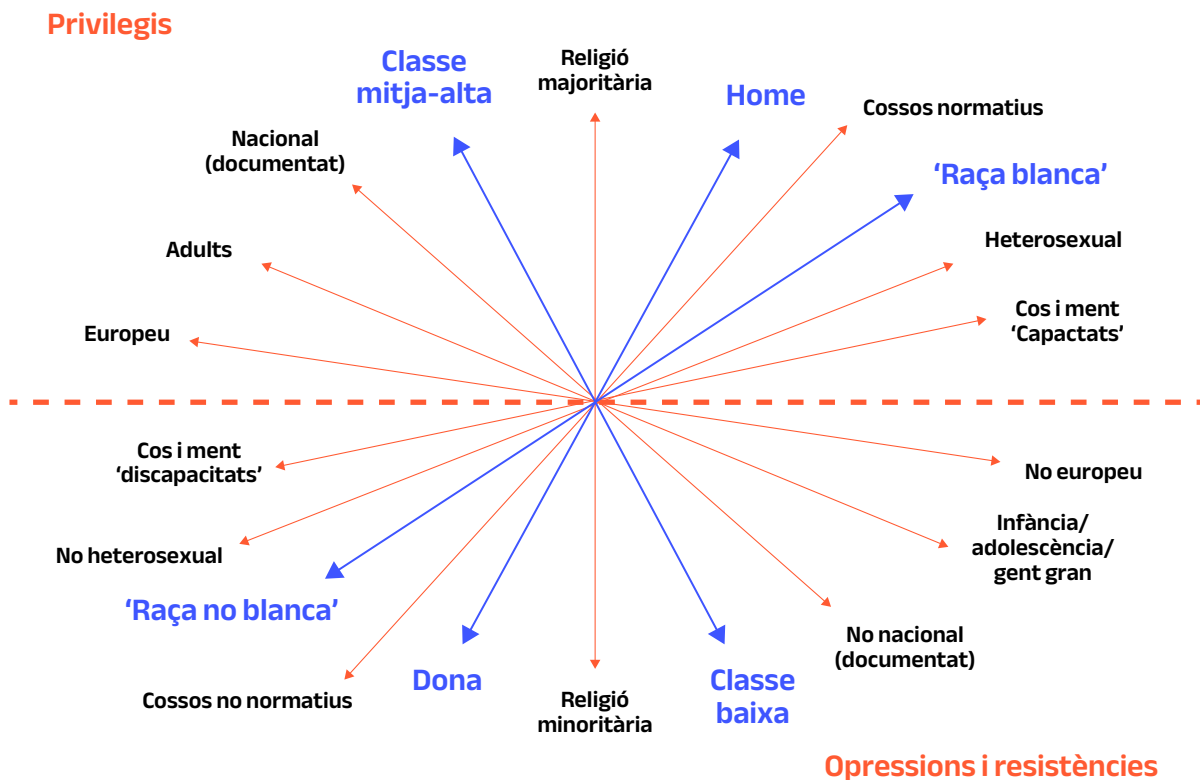
La interseccionalitat és un concepte que sorgeix a partir dels debats dels feminismes negres fruit de les mancances del moviment feminista del segle xx que plantejava un subjecte polític universal, però que no donava resposta a la realitat de moltes dones que vivien marcades per la intersecció i interconnexions existents entre la raça, la classe i el gènere. El terme el va crear **Kimberlé Williams Crenshaw** el 1989, acadèmica i professora estatunidenca especialitzada en el camp de la teoria crítica de la raça. Kimberlé defensa la interseccionalitat com “el fenomen pel qual cada individu pateix opressió o ostenta privilegi segons la seva pertinença en múltiples categories socials”. Posteriorment, aquest concepte s'ha estès per abordar la intersecció entre altres formes d'opressió, desigualtat i discriminació, com seria l'orientació sexual, l'expressió de gènere, l'edat, la religió, la discapacitat, etc.

Abans de continuar serà important aclarir què s'entén per privilegi i que s'entén per opressió.

Opressió: situació o posició de desavantatge estructural que afecta algunes persones pel fet de pertànyer als grups no dominants de la societat. Es tradueix en la dificultat o impossibilitat d'aquestes persones de gaudir dels drets fonamentals i de la igualtat d'oportunitats. Hi ha formes d'opressió que afecten les dones, les persones no blanques o pobres, entre d'altres.

Privilegi: benefici, garantia, oportunitat i/o llibertat que gaudeixen algunes persones pel fet de pertànyer als grups dominants de la societat o que concentren el poder, com a fruit de la desigualtat estructural. Sovint les persones que els gaudeixen no en són conscients, perquè els donen per suposats.

El sistema de privilegis i opressions se sustenta en la idea que unes determinades persones, experiències, realitats, formes de vida són més vàlides que unes altres.

Font: Institut Diversitas

Per tal d'explicar la idea d'interseccionalitat utilitzarem el diagrama següent, en l'eix superior del qual hi ha totes les característiques de les persones que atorguen privilegi i en l'eix inferior les característiques que generen una vivència d'opressió.

La interseccionalitat no només posa el focus en les persones que viuen en posicions d'opressió, sinó que ens travessa a totes les persones, estiguem ubicades en l'hemisferi del privilegi o en el de l'opressió.

La ubicació de cada persona en l'estructura social no sorgeix simplement de la suma de posicions d'opressió que acumulem (seguint una lògica additiva), sinó que planteja que els creuaments dels eixos generen situacions específiques.

Exemple

Els estigmes i obstacles que es troben les persones migrants provinents de països de majoria musulmana són qualitativament diferents en funció del gènere.

En aquest sentit, no es tracta, per tant, de saber si les dones migrades estan més o menys discriminades que els homes, sinó d'entendre les diferències qualitatives entre les formes d'opressió que es generen en el creuament entre gènere i origen (i hi podríem sumar encara altres eixos de desigualtat com l'edat, la sexualitat o les creences).

També és important fer **èmfasi en el context**: el concepte de posició ens pot transmetre una visió massa estàtica, que no tingui prou en compte que les relacions de poder són contextuais i una mateixa persona pot estar en una posició de més privilegi o de més opressió segons el context en què es troba en un moment concret.

Amb això volem dir que, tot i que al món les estructures de privilegi i opressió es defineixen des dels eixos que es plasmen al diagrama, una mateixa persona es pot situar en la posició de privilegi o opressió i, per tant, tenir una experiència de poder o d'opressió en relació amb el context en què es troba.

Exemple

Un exemple d'aquest dinamisme seria el fet que algunes persones llatinoamericanes, pel seu color de pell i estatus social, en els països de llatinoamèrica són considerades persones blanques i, per tant, gaudeixen d'una posició de privilegi, i, en canvi les mateixes persones en un context europeu són racialitzades i, en conseqüència, viuran una situació d'opressió.

3.6. El triangle de la discriminació

En una acció discriminatòria trobarem tres figures: la víctima, l'ofensor i l'espectador. Aquests rols poden ser basculants i, per tant, no estan associats a la persona. Haver estat víctima d'un eix, no t'allibera de ser opressora en un altre.

Aquests rols els podem trobar tant en les discriminacions directes com indirectes, malgrat que en les indirectes sovint els rols de l'opressor i l'espectador poden ser més col·lectius, reproduïts per les normatives o una part de la societat.

És per aquest motiu que decidim centrar-nos en les discriminacions directes, ja que ens interpel·len individualment.

Parlarem de tres rols:

Qui fa l'acte de discriminació. Entenem que és la persona o persones que generen una acció que exclou, vexa o humilia amb més o menys consciència o intenció a una altra persona o col·lectiu.

Qui rep la discriminació. És la persona que vexada, humiliada i/o exclosa per les seves característiques físiques, d'identitat, de procedència, per la seva condició socioeconòmica, la seva expressió de gènere, etc.

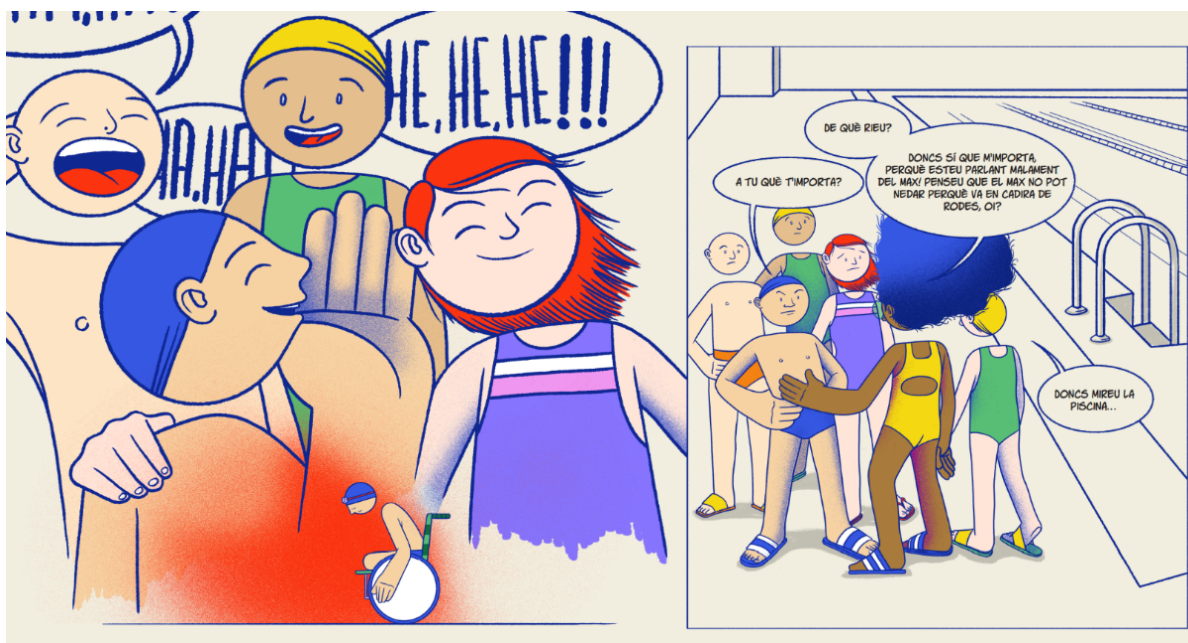
Qui presencia l'acció de discriminació (l'espectador). És la persona que està present quan es produeix l'acció discriminatòria. A aquesta persona li atorguem la possibilitat d'actuar o no, i per tant la capacitat de transformar la situació.

Entenem que les discriminacions es poden produir perquè, més enllà de qui l'exerceix, hi ha qui la valida. Una validació que sovint es manifesta en la no-intervenció.

És per aquest motiu que en aquesta guia ens volem centrar en el rol de l'espectador. Els motius que ens poden portar a no actuar quan estem en el rol d'espectador poden ser motivats per tres elements: la incapacitat d'identificar la discriminació, la percepció que no és un problema seu o perquè, per la seva posició en relació amb els eixos d'opressió, la persona espectadora té la percepció que si hi intervé ocuparà el rol de víctima o es posarà en una situació incòmoda. És per aquest motiu que és important que la resposta sigui col·lectiva.

Escena

En aquest cas un grup d'infants s'estan burlant del Max pel fet que va en cadira de rodes. La Mina i la seva amiga presencien la situació i decideixen actuar i qüestionar la seva actitud. En aquesta situació, la víctima és el Max, els ofensors són el grup d'infants que estan a la piscina, i les espectadores són la Nina i la seva amiga.

3.7. Preguntes per al professorat

Un cop llegits els conceptes exposats, et proposem que et plantegis algunes preguntes, i per a això, et suggerim dues d'activitats que conviden a la revisió i la reflexió individual.

És important poder ser honestos/es amb nosaltres mateixos/es quan fem aquest tipus d'activitats, ja que és l'única manera de veure des d'on partim i amb quins aspectes hem de continuar treballant perquè es transformi la nostra relació amb les altres. És possible que si descobreixes quelcom de tu mateix/a amb el que no hi estàs d'acord puguis sentir vergonya i busquis justificar-te o negar el que penses o com actues. Si pots, deixa anar la justificació o la negació i prova d'acceptar-ho, ja que és el camí per iniciar el canvi.

Activitat 1

Atura't un moment i fixa't en quina imatge et ve al cap en el moment que llegeixes les frases següents:

- Un centre d'alta complexitat
- Una bona alumna
- Una alumna difícil
- Una alumna amb dificultats a casa
- Un grup fàcil
- Uns pares compromesos amb l'educació
- Uns pares negligents
- Una família

Has pogut detectar algun estereotip en les imatges que t'han vingut al cap en llegir-les?

Com penses que poden estar influint els estereotips en la teva tasca educativa? I en el claustre del teu centre?

És possible que algun estereotip estigui regulant les expectatives dipositades en els alumnes? O el teu posicionament envers algun grup, col·lectiu o alumne/a?

Tenim incorporats en la nostra percepció els estereotips que estigmatitzen els col·lectius. Aquests estereotips transcendeixen la nostra experiència individual i tenen arrels socials i històriques de llarga durada. Això fa que es converteixin en pràcticament invisibles per a les persones que no en pateixen l'opressió.

Activitat 2

Ves al **diagrama d'interseccionalitat** i pregunta't:

- En quina posició estic en relació amb els eixos que aquí es descriuen?
- Quin impacte pot tenir la meva posició...?
- Amb les alumnes...?
- Amb les famílies...?
- Amb el claustre...?
- ... la meva posició m'ofereix capacitat, comoditat, dificultat, etc.?
- Què penses que pots fer amb el teu privilegi per tal d'erradicar les conductes discriminatòries o les situacions de desigualtat?

4. Fonamentació curricular

Aquesta proposta de vinculació curricular que el/la docent pot emprar per al disseny de les seves programacions d'aula es basa en el Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica a Catalunya.

PRIMER I SEGON

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

Competències específiques

2. Plantejar-se preguntes sobre el món, aplicant les diferents formes de raonament i mètodes del pensament científic, per interpretar, respondre i predir els fets i fenòmens del medi natural, social i cultural i per prendre decisions creatives i decidir actuacions ètiques i socialment sostenibles.
4. Conèixer i prendre consciència del propi cos, de les emocions i sentiments propis i aliens, a partir de l'adquisició d'hàbits fonamentats en coneixements científics, per aconseguir el benestar físic i emocional i afavorir la convivència.
8. Reconèixer, valorar i defensar la diversitat i la igualtat de gènere reflexionant sobre qüestions ètiques i mostrant empatia i respecte, per tal de construir una societat diversa i equitativa i contribuir al benestar individual i col·lectiu i a la consecució dels valors dels drets humans.
9. Participar en la vida social de manera eficaç i constructiva respectant el desenvolupament dels drets humans i dels infants i de les minories i aprofundint-hi, per tal d'aconseguir una ciutadania activa, responsable i implicada.
10. Valorar el funcionament de les administracions públiques, a partir dels principis i els valors que es desprenen de l'ordenament jurídic que regula la nostra convivència, per protegir els drets

civils i polítics i generar interaccions respectuoses i equitatives promovent la resolució pacífica i dialogada dels conflictes.

Criteris d'avaluació

2.1 Demostrar curiositat, formulant-se preguntes i fent prediccions possibles per conèixer objectes, fets i fenòmens.

4.3 Diferenciar accions que afavoreixin el benestar i l'equilibri emocional i social.

8.1 Mostrar actituds que fomenten l'equitat, la igualtat de gènere i les conductes no sexistes i reconèixer models positius en l'entorn pròxim.

8.2 Promoure actituds d'equitat, igualtat de gènere i conductes no sexistes, detectant i contrastant diferents models en l'entorn pròxim.

8.3 Reconèixer les manifestacions i la diversitat cultural des d'una perspectiva de gènere.

9.2 Respectar les persones, valorant la seva diversitat i riquesa, i apreciand-la com a font d'aprenentatge.

10.2 Conèixer els propis drets i deures per promoure la cohesió social i els valors de la cultura de la pau.

Sabers bàsics

La vida al nostre planeta

- Identificació i ús d'hàbits saludables relacionats amb el benestar emocional i social: estratègies d'identificació de les pròpies emocions per respectar i acceptar la diversitat present a l'aula i en l'entorn proper.

Alfabetització cívica

- Adquisició de compromisos de participació i acceptació de normes en l'entorn familiar, veïnal i escolar per a la prevenció, gestió i resolució dialogada de conflictes.
- Reconeixement de la identitat i la diversitat cultural: l'existència de realitats diferents i l'aproximació a les diferents ètnies i cultures presents en l'entorn per afavorir la integració i rebutjar les actituds discriminatòries, tot afavorint la cultura de la pau i no-violència.

TERCER I QUART

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

Competències específiques

3. Resoldre problemes i reptes generant cooperativament un producte creatiu i innovador a partir de projectes interdisciplinaris i utilitzant diferents formes de raonament, com el pensament de disseny i el pensament computacional, per respondre a necessitats concretes.

4. Conèixer i prendre consciència del propi cos, de les emocions i sentiments propis i aliens, a partir de l'adquisició d'hàbits fonamentats en coneixements científics, per aconseguir el benestar físic i emocional i afavorir la consciència.

8. Reconèixer, valorar i defensar la diversitat i la igualtat de gènere reflexionant sobre qüestions ètiques i mostrant empatia i respecte, per tal de construir una societat diversa i equitativa i contribuir al benestar individual i col·lectiu i a la consecució dels valors dels drets humans.

9. Participar en la vida social de manera eficaç i constructiva respectant el desenvolupament dels drets humans i dels infants i de les minories i aprofundint-hi, per tal d'aconseguir una ciutadania activa, responsable i implicada.

10. Valorar el funcionament de les administracions públiques, a partir dels principis i els valors que es desprenen de l'ordenament jurídic que regula la nostra convivència, per protegir els drets civils i polítics i generar interaccions respectuoses i equitatives promovent la resolució pacífica i dialogada dels conflictes.

Criteris d'avaluació

3.2 Proposar possibles solucions que puguin donar resposta a un problema o una necessitat, d'acord amb diferents formes de raonament, com el pensament de disseny o el pensament computacional, compartint-les a través de descripcions orals o representacions i models, i establir cooperativament criteris per avaluar el projecte i la gestió del treball conjunt.

8.1 Promoure actituds d'equitat, igualtat de gènere i conductes no sexistes, analitzant i contrastant diferents models en la nostra societat.

8.2 Contribuir al benestar individual i col·lectiu de la societat, amb accions que fomenten l'equitat, la igualtat de gènere i les conductes no sexistes, reconeixent models positius al llarg de la història.

8.3 Valorar les manifestacions i la diversitat cultural i relacionar-les amb qui les ha creat des d'una perspectiva de gènere.

9.2 Contribuir al benestar individual i col·lectiu de la societat, analitzant la importància demogràfica, cultural i econòmica de les migracions en l'actualitat, valorant la diversitat i mostrant empatia i respecte per les cultures.

10.2 Actuar en defensa dels drets i deures propis i dels altres per promoure la cohesió social i els valors de la cultura de la pau.

Sabers bàsics

Reptes del món actual

- Identificació dels rols i els estereotips relacionats amb el gènere en diferents contextos com la publicitat, pel·lícules, etc., i fer actuacions per eliminar conductes sexistes i tendir a la igualtat de gènere.

Alfabetització cívica

- Aplicació de compromisos i normes per a la vida en societat per promoure una ciutadania que busqui una sortida als conflictes de forma pacífica i dialogada. - Identificació i valoració dels costums, tradicions i manifestacions etnicoculturals de l'entorn, mostrant respecte per la diversitat cultural que conviu entorn de la cohesió social per afavorir la cultura de pau i no-violència.
- Aplicació de compromisos i normes per a la vida en societat per promoure una ciutadania que busqui una sortida als conflictes de forma pacífica i dialogada.
- Identificació i valoració dels costums, tradicions i manifestacions etnicoculturals de l'entorn, mostrant respecte per la diversitat cultural que conviu entorn de la cohesió social per afavorir la cultura de pau i no-violència.

CINQUÈ I SISÈ

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

Competències específiques

3. Resoldre problemes i reptes generant cooperativament un producte creatiu i innovador a partir de projectes interdisciplinaris, utilitzant diferents formes de raonament, com el pensament de disseny i el pensament computacional, per respondre a necessitats concretes.
4. Conèixer i prendre consciència del propi cos, de les emocions i sentiments propis i aliens, a partir de l'adquisició d'hàbits fonamentats en coneixements científics, per aconseguir el benestar físic i emocional i afavorir la consciència.
8. Reconèixer, valorar i defensar la diversitat i la igualtat de gènere reflexionant sobre qüestions ètiques i mostrant empatia i respecte, per tal de construir una societat diversa i equitativa i contribuir al benestar individual i col·lectiu i a la consecució dels valors dels drets humans.
9. Participar en la vida social de manera eficaç i constructiva respectant i aprofundint en el desenvolupament dels drets humans i dels infants i de les minories, per tal d'aconseguir una ciutadania activa, responsable i implicada.
10. Valorar el funcionament de les administracions públiques, a partir dels principis i els valors que es desprenen de l'ordenament jurídic que regula la nostra consciència, per protegir els drets civils i polítics i generar interaccions respectuoses i equitatives promovent la resolució pacífica i dialogada dels conflictes.

Criteris d'avaluació

- 3.2 Dissenyar possibles solucions a problemes plantejats d'acord amb diferents formes de raonament, com el pensament de disseny o el pensament computacional, mitjançant estratègies bàsiques de gestió de projectes cooperatius, tenint en compte els recursos necessaris i les fases d'execució, i establint criteris concrets per avaluar la seva viabilitat.

4.2 Prendre decisions personals i col·lectives sobre alimentació, higiene i salut, relacionant diferents coneixements i criteris científics, per a la prevenció i guariment de malalties en l'àmbit global.

4.3 Promoure actituds que fomenten el benestar i equilibri emocional i social, validant les emocions que activen relacions afectives saludables i resoldre amb criteri situacions diverses també relacionades amb l'ús de la tecnologia i la gestió del temps lliure.

8.1 Posicionar-se críticament a favor actituds d'equitat, igualtat de gènere i conductes no sexistes, analitzant i contrastant diferents models en la nostra societat.

8.2 Actuar per la igualtat efectiva de les persones i desmuntar estereotips i rols en tots els àmbits.

8.3 Valorar les manifestacions culturals i relacionar-les amb qui les ha creat i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.

9.2 Contribuir al benestar individual i col·lectiu i a l'assoliment dels valors de la integració europea a través del coneixement dels processos geogràfics, històrics i culturals que han conformat la societat actual, valorant la diversitat cultural i mostrant empatia i respecte per les minories.

10.2 Actuar per protegir els drets i deures propis i dels altres, reconèixer conductes no favorables i reaccionar en conseqüència per promoure la cohesió social i els valors de cultura de la pau.

Sabers bàsics

Alfabetització cívica

- Valoració de la diversitat d'identitats, etnicocultural i de llengües de l'Estat espanyol, per afavorir una ciutadania més implicada en la defensa de les minories.
- Identificació dels principis i valors dels drets humans i de l'infant, de l'ordenament jurídic establert i els drets i deures de la ciutadania, per valorar la contribució de l'Estat i les seves institucions a la pau, la seguretat i la cooperació internacional per al desenvolupament.
- Aplicació de la cultura de pau i no-violència i ús del pensament crític com a eina per a l'anàlisi dels conflictes d'interessos.

Educació en Valors Cívics i Ètics

Competències específiques

1. Identificar aspectes vinculats a la pròpia identitat i a les qüestions ètiques relatives a un mateix, en el seu entorn proper, buscant la informació a l'abast i interpretant-la de forma reflexiva i crítica per promoure l'autoconeixement i el desenvolupament de l'autonomia moral.
2. Actuar i interactuar atenent normes i valors cívics i ètics, reflexionant sobre la seva importància per a la vida individual i col·lectiva, per aplicar-los de manera efectiva i argumentada en diferents contextos i amb la finalitat de promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i justa.
4. Desenvolupar l'autoestima i l'estima de l'entorn, a partir de la identificació, expressió i gestió de les emocions i sentiments propis i reconeixent i valorant els dels altres, amb la finalitat d'assolir una actitud empàtica i respectuosa envers un mateix, els altres i la natura.

Criteris d'avaluació

1.1 Reconèixer les pròpies capacitats físiques, sensorials i cognitives tenint en compte els punts forts i febles de la pròpia identitat promovent l'autoconeixement.

1.3 Interpretar críticament la informació de l'entorn afavorint la construcció de la pròpia identitat.

1.4 Mostrar conductes que evidencin autonomia moral en un context social amb gran diversitat d'interessos.

2.2 Interactuar amb els altres adoptant conductes cíviques i democràtiques en un marc de respecte, empatia i consideració adequada de les relacions afectives que s'estableixin.

2.3 Manifestar actituds alineades amb valors com la justícia, la pau i el rebuig a la violència, la solidaritat i el respecte per les minories i les diferents identitats humanes i personals en el seu entorn.

2.5 Reflexionar sobre la defensa d'una efectiva igualtat de gènere i sobre el problema de la violència contra les dones i la conducta sexista, a través de l'anàlisi de les mesures de prevenció de la desigualtat, la violència i la discriminació per raó de gènere i orientació sexual.

4.1 Expressar de manera respectuosa les pròpies emocions manifestant una ajustada autoestima en activitats creatives individuals i de grup.

4.2 Regular adequadament les pròpies emocions a partir de la identificació d'aquestes i les dels altres, en activitats de reflexió tant individuals com col·lectives.

4.3 Manifestar una actitud empàtica i respectuosa envers un mateix, els altres i la natura, en activitats realitzades en l'entorn escolar.

4.4 Identificar i prendre consciència de fets i accions dirigides a membres de la comunitat educativa que, si persisteixen en el temps, poden derivar en relacions abusives, situacions d'assetjament i maltractament entre iguals en el context educatiu i, en aquest cas, prendre-hi partit des d'un posicionament proactiu com a factor de prevenció.

Sabers bàsics

Autoconeixement i autonomia moral

- Desenvolupament del pensament crític i ètic en situacions de debat a l'aula.
- Construcció de la pròpia identitat personal en un context plural des del reconeixement de les diferències individuals i tenint en compte la perspectiva de gènere.
- Desenvolupament de l'autonomia i la responsabilitat, en funció dels propis desitjos i raons, amb voluntat i judici moral en un entorn amb gran diversitat d'interessos.
- Valoració de l'ètica com a principi de les nostres accions en entorns propers relacionats amb la vida quotidiana.
- Reconeixement de la importància de l'ètica en l'establiment de normes presents en la societat.

Societat, justícia i democràcia

- Valoració del diàleg i de l'argumentació en la presa democràtica de decisions i en la resolució pacífica de conflictes en la relació entre iguals i en contextos propers.
- Promoció de la cultura de la pau i la no-violència a favor de la convivència en l'entorn proper.
- Identificació del paper i valoració de les actuacions de les organitzacions no governamentals per al desenvolupament en l'entorn proper.

Educació emocional

- Presa de consciència, expressió i regulació de les emocions pròpies i alienes, basades en una autoestima ajustada, com a aspecte determinant en la millora del benestar individual i col·lectiu en la relació amb un mateix i amb els iguals.
- Construcció de relacions afectives saludables a partir del reconeixement de la igualtat i del respecte mutu com a factors que les determinen en la relació entre iguals.
- Coneixement de la interrelació entre els aspectes afectius i el desenvolupament de la sexualitat i la seva influència en el benestar emocional individual i col·lectiu, en el marc de projectes realitzats a l'aula.
- Reconeixement de l'empatia com una habilitat emocional afavoridora del benestar mutu en les relacions amb els altres.
- Identificació de fets, accions i actituds que poden derivar en situacions de relacions abusives i maltractament entre iguals en l'entorn educatiu.

5. Proposta d'activitats

En les pàgines següents trobaràs propostes d'activitats vinculades a escenes del conte per tal d'anar treballant els conceptes que estan plantejats en el marc teòric de la guia.

Per al primer i segon cicle hem considerat essencial el treball al voltant de conceptes com la diversitat, els estereotips o la tolerància, atès que l'etapa madurativa de l'alumnat en aquestes edats és idònia per començar el procés de sensibilització i conceptualització en matèria d'igualtat. D'aquesta manera, les activitats pensades per aquests cicles estan enfocades a fer un treball preventiu per evitar conductes discriminatòries.

Pel que fa a les activitats plantejades per al tercer cicle, aquestes volen abordar el fet discriminatori i treballar per afavorir que els infants puguin identificar-se com a agents actius en primera persona en les dinàmiques de discriminació i alhora promoure la seva capacitat per contribuir al canvi i a la transformació social.

Decidir abordar amb els infants la no-discriminació, és fer-ho amb les seves experiències i vivències. És important que les persones dinamitzadores tinguin present que no són conceptes abstractes i que estem parlant de les interaccions dels infants i de les seves famílies amb el món que els envolta, en el qual, vosaltres com a persones dinamitzadores, i segurament referents, també hi participeu.

Les activitats estan plantejades entorn d'un eix de discriminació i un concepte clau sobre el qual es vol reflexionar i que té relació amb una escena del conte.

S'inicia l'activitat amb un primer punt compost per algunes preguntes per a la reflexió perquè la persona educadora pugui plantejar-se quins coneixements i quina mirada té sobre l'eix que s'abordarà durant l'activitat. Entenem que la mirada que cadascun/a tenim en relació amb aquestes temàtiques està determinada per la nostra experiència vital. Una experiència condicionada pel nostre context i per la posició de privilegi i opressió que ocupem en relació amb els eixos. La intenció, doncs, d'aquestes preguntes és poder veure des d'on ens estem relacionant amb allò que treballarem amb els infants.

Un segon punt, en què s'expliquen els objectius de l'activitat i la seva vinculació amb els ODS i es descriuen els passos operatius per desenvolupar l'activitat.

Un tercer punt en què s'indiquen els recursos materials necessaris per desenvolupar l'activitat.

Per a les activitats dirigides al 3r cicle també s'inclou un apartat amb el títol “I ara què?”. Aquest apartat té per finalitat començar a identificar els infants com a membres amb capacitat de transformació. Vol apel·lar l'alumnat, en tant que col·lectiu, allunyant-nos de la idea dels herois i les heroïnes solitaris, perquè les discriminacions les hem d'aturar col·lectivament.

Tot seguit trobareu un quart punt en el qual es planteja l'activitat adaptada per portar-la a terme fora de les aules de les escoles, és a dir en espais educatius lúdics, biblioteques, o amb les famílies.

Activitat 1. Primer i segon cicle

Aquesta activitat vol abordar l'eix de discriminació per motiu de **creences o conviccions religioses** i el concepte de **discriminació indirecta**, tot i que aquest concepte no s'abordarà explícitament en l'activitat per tal d'adequar-la a les edats a les quals va dirigida.

Estímul

Reflexions prèvies per al dinamitzador/a en relació amb l'eix i el concepte clau

- Què en saps de les tradicions i els costums de les diferents religions?
- És possible que tinguis algun prejudici o idea estereotipada envers alguna religió o pràctica religiosa? Quin és? Creus que això et pot portar a fer una discriminació inconscient o involuntària?
- L'organització sociocultural en el nostre context està basada en la tradició cristiana. Com creus que pot condicionar la vida de les persones que no practiquen el cristianisme ni estan influenciades per la cultura cristiana?
- Penses que l'estructura educativa pot generar algun tipus de discriminació indirecta? N'has detectat alguna? Quina?

DESCOBRIM ALTRES COSTUMS I TRADICIONS

Durada: 1-2 sessions

Persones destinatàries: alumnat de 1r a 4t curs

Objectius

- **Reconèixer el significat de discriminació per raó de creences o conviccions religioses.**
- **Aproxiar-se a les tradicions i costums d'algunes de les religions presents en la nostra societat.**

Vinculació amb l'Agenda 2030

ODS 10: Reducció de les desigualtats

Aquesta activitat es relaciona amb aquest ODS, ja que té com a finalitat principal detectar accions que atempten contra la llibertat religiosa. Així, amb la mirada posada en aquest ODS, es promou una cultura basada en el respecte i la inclusió social, econòmica i política de les persones, independentment de la seva religió o les seves creences.

Seqüència didàctica

Cas de l'Aicha

Sobre l'amic invisible a l'escola...

- Aicha: *Jo no hi podré ser, aquest any celebrem el Ramadà.*
- Professor: *No passa res si aquest any no participes en l'activitat.*

Escena extreta del conte *El club de la lluita per la igualtat*

1. Primerament, farem la lectura de l'estímul i l'analitzarem conjuntament. Podem plantejar les preguntes següents:

- Us agrada fer l'amic invisible quan s'acosta el Nadal?
- Creieu que a l'Aicha també li agrada?
- Com creieu que s'ha sentit quan el professor li ha dit que no passa res si no hi participa?

En aquest punt aprofitarem per explicar als infants que no tothom té les mateixes formes de veure i viure el món. Hi ha diversitat en les creences, les tradicions i els costums. La societat està organitzada a partir d'una manera de viure i d'interpretar el món i això fa que sovint no tinguem en compte la diversitat que hi ha en un mateix context.

2. Introduïrem la idea que cada religió té dates importants per celebrar les seves festivitats i els direm que durant aquesta sessió farem un calendari igual que el de l'Aïcha, la Mina i la resta de companys i companyes.

3. Per tal de conèixer aquestes dates, preparem amb anterioritat un conjunt de racons on trobaran material i alguna prova que hauran de fer per conèixer la festivitat que se celebra i el dia:

Creença o confessió religiosa	Festivitat	Motiu de celebració
Judaisme	Yom Kippur	Dia de l'Expiació.
	Hanukkà	Encesa d'espelmes i commemoració de la recuperació de Jerusalem.
Cristianisme	Pasqua cristiana	Resurrecció de Jesús.
Islamisme	Ramadà	Mes de dejuni, pregària, reflexió i comunitat.
Hinduisme	Holi	Holika Dahan (victòria del bé sobre el mal) i Rangwali Holi (dia de celebració).
	Divali	Dia de la llum (triomf de la llum sobre la foscor).
Budisme	Vesak	Commemora la il·luminació del Buda.

És important ser conscient que existeixen més pràctiques religioses que les que s'anomenen en el quadre i que s'han escollit aquestes tenint en compte el context en el qual vivim. **Hem d'estar atentes a la diversitat religiosa de l'aula per si algun infant segueix alguna pràctica que no està recollida en la proposta de l'activitat.** Per exemple, dins del cristianisme, l'església evangèlica és la segona pràctica més nombrosa a Catalunya, i en la proposta de l'exercici podria quedar invisibilitzada pel fet de vincular el cristianisme únicament amb el catolicisme.

Per a la proposta de cada racó caldrà preparar prèviament materials com ara imatges, targetes explicatives, pòsters... a criteri de cada docent, per tal de donar a conèixer les diverses festivitats. L'alumnat tindrà a cada racó una tasca a fer i el material necessari per a l'activitat (apartat de recursos).

Yom Kippur

Imprimiu un full amb les diferents peces d'indumentària que es porten en el Yom Kippur i la figura d'un infant.

Divali

Imprimiu un full en DIN A3 amb espelmes. Demaneu als alumnes que pintin una espelma cadascun, simulant que l'encenen.

Vesak

Prepareu fulls de colors i feu una llanterna de paper seguint els passos del vídeo enllaçat a l'apartat de recursos.

Ramadà

Demaneu als alumnes tres coses per les quals estan agraïts/ides a la seva vida.

Holi

Animeu els alumnes a agafar la pols de colors i llençar-la al paper per tal de crear un mural acolorit. Es pot adaptar, pintant de tots els colors el mural.

Hanukkà

Prepareu els daus del Dreidel i expliqueu als infants les regles del joc (consulteu l'apartat de recursos).

Pasqua cristiana

Prepareu pintures, pinzells i gots d'aigua per decorar els ous bullits o frescos. En cas que els portin frescos, els alumnes hauran d'utilitzar una agulla i fer un forat a dalt i a baix de l'ou per deixar sortir la clara i el rovell. Després pintaran i decoraran l'ou.

4. Un cop s'hagin familiaritzat amb les diferents dates, organitzarem un col·loqui perquè ens expliquin què els ha semblat interessant o què els ha sorprès, i si ells i elles celebren algun d'aquests dies. Podem plantejar les preguntes següents:

- Coneixíeu totes aquestes religions?
- Per què creieu que són importants totes aquestes dates?
- Com ens sentiríem si no poguéssim celebrar les nostres festivitats lliurement?
- Què hauria passat si l'amiga de l'Aicha no hagués dit res?

5. A continuació, elaborarem el calendari del curs incloent-hi les dates de les festivitats religioses que hem après. Aprofitarem per incloure els aniversaris o altres dates especials per als nens i les nenes (comunions, bar o bat mitsvà...)

Recursos

- **Fes Festa! Rituals, cultures i religions del món.** Barcelona, 2018. Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós, autor III. Direcció General d'Afers Religiosos.
- Imatges que representin les festivitats.
- Imatge plastificada amb un infant i les diferents peces de roba necessàries per al Yom Kippur plastificades.
- Paper DIN A3 amb espelmes per pintar (30 espelmes).
- Cartolines de colors per fer la llanterna de paper. Vídeo explicatiu.
- Enllaç de cada festivitat per al professorat.
- Targetes per escriure els agraïments.
- Mural blanc per protegir la paret i el terra i la pols de colors.
- Una o dues caixes del joc Dreidel i un full amb les instruccions sobre com es juga. Vegeu el **vídeo 1** o el **vídeo 2** amb l'explicació sobre el joc.
- Ous (els poden portar bullits o no bullits).

Fora de l'aula

Per fer aquesta activitat fora d'una escola, podeu utilitzar un calendari anual de l'any vigent fotocopiable, en què hi hagi marcades les festivitats esmentades en l'activitat d'aprenentatge.

Podeu fer servir, a tall d'exemple, **el calendari de les festes religioses**, o el **calendari de la diversitat**.

Preguntes per a la reflexió:

1. Quines de totes aquestes festivitats, tradicions i costums coneixes?
2. Quina et sembla més interessant i t'agradaria saber-ne més?
3. Creus que és important identificar i valorar els dies en què la resta de persones celebren les seves festivitats? Per què?

Activitat 2. Tercer cicle

Aquesta activitat vol abordar l'eix de discriminació per **creences o conviccions religioses** i el concepte de **discriminació indirecta**.

Estímul

Reflexions per al dinamitzador/a en relació amb l'eix i el concepte clau

- Què en saps de les tradicions i els costums de les religions existents?
- És possible que tinguis algun prejudici o idea estereotipada envers alguna religió? Quin és? Creus que això et pot portar a fer una discriminació inconscient o involuntària?
- L'organització social en el nostre context està organitzada a partir de la tradició cristiana. Com pot condicionar la vida de les persones que no practiquen el cristianisme, ni tampoc estan influenciades per la base cultural cristiana?
- Penses que l'estructura educativa pot generar algun tipus de discriminació indirecte? N'has detectat alguna? Quina?

2. EL CLUB DE LA LLUITA PER LA IGUALTAT

Durada: 1-2 sessions

Persones destinatàries: alumnat de 5è a 6è curs

Objectius

- Reconèixer el significat de discriminació per raó de creences o conviccions religioses.

- Aproximar-se a les diferents cultures, tradicions i costums d'algunes de les religions presents en la nostra societat.
- Treballar el concepte de discriminació indirecte

Vinculació amb l'Agenda 2030

ODS 10: Reducció de les desigualtats

Aquesta activitat es relaciona amb aquest ODS, ja que té com a finalitat principal detectar accions que atempten contra la llibertat religiosa. Així, amb la mirada posada en aquest ODS, es promou una cultura basada en el respecte i la inclusió social, econòmica i política de les persones, independentment de la seva religió o les seves creences.

Seqüència didàctica

Cas de l'Aïcha

Sobre l'amic invisible a l'escola...

- Aïcha: *Jo no hi podré ser, aquest any celebrem el final del Ramadà.*
- Professor: *No passa res si aquest any no participeu en l'activitat.*

Escena extreta del conte *El club de la lluita per la igualtat*

1. En primer lloc, mostrarem sis imatges que representin algunes religions que es practiquen al món: cristianisme, islamisme, budisme, hinduisme, judaisme i sikhisme.
2. Farem una ronda de preguntes breu:
 - Què veieu a la imatge? Què creieu que representa?
 - Coneixeu totes aquestes religions? Què en sabeu de cadascuna? Quin sentiment us provoca?
 - Quines tradicions, costums o festivitats coneixeu de cadascuna de les religions que hem vist? Què us ha cridat l'atenció? Per què?

Organitzarem grups d'entre tres i cinc membres i els donarem un full DIN A4 amb un mapa, on hauran de pintar els països en què creguin que hi ha persones creients de cada religió. Establirem un color per a cadascuna de les religions. Cristianisme: color groc, islamisme: color verd, budisme: color taronja, hinduisme: color vermell, judaisme: color blau i sikhisme: color gris.

Podeu donar llibertat a l'hora de pintar, dibuixar o decorar el mapa emprant diversos materials.

3. Un cop hagin acabat, els mostrarem els mapes interactius on es podrà veure la proporció de persones amb diferents creences arreu del món i a Catalunya. Es veurà la gran barreja de religions que coexisteixen. Els formularem les preguntes següents:

- Penseu que hi ha molts països on les religions conviuen?
- És possible conviure tots i totes en un mateix territori? Quina és la manera per fer que això passi?

4. Seguidament, farem una breu explicació sobre la discriminació indirecta i treballarem les preguntes de reflexió següents:

- Com penseu que es poden sentir les persones que viuen aquest tipus de discriminació?
- Com afecta a la seva vivència de pertinença a la societat on viuen?
- Se us acut alguna situació en què això passi?

5. Els proporcionarem la llista de situacions següent i hauran de decidir si és un tipus de discriminació directa o indirecta:

- Durant una conversa, un company de classe se'n riu de la vestimenta tradicional del país d'origen dels pares d'una altra companya. Se'n burla i fa comentaris. (Directa).
- A l'hora del pati un grup de nens no deixen jugar a bàsquet a la Marta perquè és una nena i diuen que les nenes no són bones practicant esports. (Directa)
- Quan l'Apri es va voler inscriure a una escola aquesta l'informa que en el centre escolar hi ha la norma de no portar el cap cobert. (Indirecta)
- Un centre educatiu decideix que una alumna amb una discapacitat no pot participar en una excursió perquè el centre no disposa de prou professionals i no és possible disposar d'una persona de suport el dia de l'excursió. (Indirecta)

Recursos

- Imatges** de diferents religions.
- Mapa del món en DIN A3.
- Llapis, ceres i retoladors.
- Mapa interactiu per conèixer la representació de religions de cada país, extret de l'últim gran estudi demogràfic dut a terme pel Pew Research Center.
- Mapa religiós de Catalunya**

I ARA QUÈ?

Ara que hem vist la diversitat de religions que conviuen en la nostra societat, que hem treballat la nostra capacitat per identificar discriminacions i hem entès la importància de respondre a les situacions de discriminació, arriba el moment de comprometre-us i actuar!

Redacteu un compromís en què especifiqueu què fareu si mai observeu una situació de discriminació i què podeu fer en cas que vosaltres en algun moment hàgiu estat les persones que han discriminat.

- Si observem una discriminació...
- Si hem fet una discriminació cap a algun company o companya...

Fora de l'aula

Per treballar aquesta activitat fora de l'aula utilitzarem sis **imatges** que representin algunes religions que es practiquen al món: cristianisme, islamisme, budisme, hinduisme, judaisme i sikhisme.

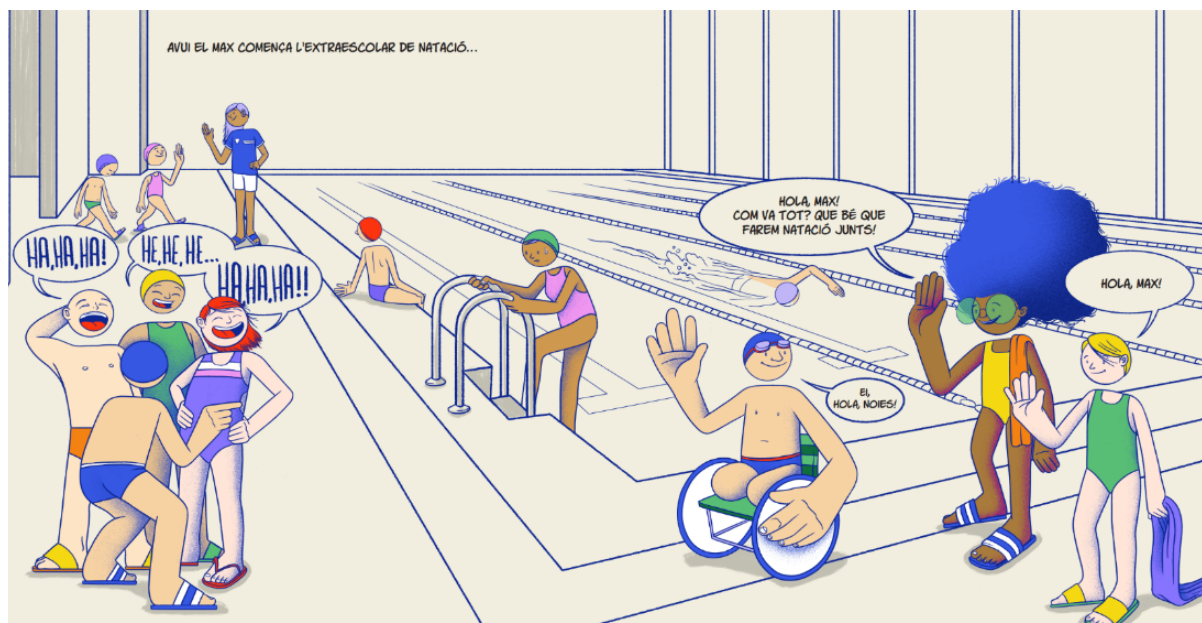
Preguntes de reflexió:

- Què veieu en la imatge? Què creieu que representa?
- Coneixeu totes aquestes religions? Què en sabeu de cadascuna?
- Quin sentiment us provoca?
- Quines tradicions, costums o festivitats coneixeu de cadascuna de les religions que hem vist?
Quina us sembla més interessant? Per què?

Activitat 3. Primer i segon cicle

Aquesta activitat vol abordar l'eix de discriminació per **discapacitat** o **diversitat funcional** i el concepte de **discriminació directa**, tot i que aquest concepte no s'abordarà explícitament per tal d'adequar l'activitat a les edats a les quals va dirigida.

Estímul

Reflexions per al dinamitzador/a en relació amb l'eix i el concepte clau

- Quins coneixements tens sobre la discapacitat i la diversitat funcional i sobre la seva incidència en la teva tasca diària?
- Algun cop t'has sentit incòmode per no saber com actuar amb una persona amb diversitat funcional? Per què creus que t'ha passat?
- El rol de dinamitzador o mestre atorga, *per se*, una posició de lideratge. Com utilitzes el teu lideratge per afrontar les accions de discriminació que es puguin donar en el grup?
- Qui penses que té capacitat d'actuar davant d'una acció de discriminació directa? Un igual, un altre infant amb discapacitat, una persona adulta... Per què?

3. UN DIA AMB EN MAX

Durada: 1-2 sessions

Persones destinatàries: alumnat de 1r a 4t curs

Objectius

- Reconèixer el significat de discriminació per discapacitat física, sensorial, intel·lectual, mental o altres tipus de diversitat funcional.
- Fomentar l'empatia a través de l'aprofundiment en l'experiència diària d'en Max.
- Proposar alternatives per fer més accessibles els espais viaris i les infraestructures.

Vinculació amb l'Agenda 2030

ODS 4: Educació de qualitat

Aquesta activitat es relaciona amb aquest ODS, ja que té com a finalitat la comprensió i la sensibilització sobre la diversitat de maneres de sentir i percebre el món. Mitjançant aquesta activitat els alumnes comprendran la importància de l'acompanyament educatiu i l'adequació d'instal·lacions per desenvolupar el potencial de cada persona, tot contribuint a una educació de qualitat per a tothom.

Seqüència didàctica

Estímul

Cas d'en Max

Un grup d'infants riuen a la piscina:

—Mina: *De què rieu?*

—Noi 1: *A tu què t'importa?*

—Mina: *Doncs sí que m'importa, perquè esteu parlant malament del Max! Penseu que el Max no pot nedar perquè va en cadira de rodes, oi?*

Escena extreta del conte *El club de la lluita per la igualtat*

1. Farem la lectura de l'estímul del conte i posarem l'accent en la manera com es produeix la situació. Els preguntarem:

—*Per què creieu que riuen els infants? Què deuen pensar? Se'n riuen a propòsit?*

—*Com creieu que se sent en Max?*

—*La Mina i la seva amiga han reaccionat? Per què penseu que ho han fet? És fàcil parar aquest tipus de discriminacions? Per què?*

—*Creus que en Max es troba amb obstacles durant el seu dia? En Max els demanarà que l'acompanyin a viure un dia de la seva vida perquè ho vegin per ells i elles mateixos. Per desenvolupar aquesta activitat, es proporcionarà als alumnes una ruta/itinerari, el mapa del poble/barri i una il·lustració plastificada d'en Max perquè facin el recorregut. Hauran de pensar com fer front a cada obstacle i/o com millorar-ne l'accessibilitat.*

Aquesta activitat també es podria fer fent un passeig per l'entorn de l'escola i detectant les possibles dificultats que es podria trobar en Max.

Farem una narració de l'itinerari i de les dificultats que trobarà.

Exemple:

De casa a l'escola:

—Dificultat: pujar al tren des de l'andana.

—Resposta: buscar el vagó que té la rampa.

—Dificultat: hi ha un pont elevat, però no hi ha ascensors.

—Resposta: hauran de travessar el parc i fer més volta. Per tant, necessitarà més temps per fer el mateix recorregut

De l'escola al centre cívic per fer teatre:

—Dificultat: han d'anar amb l'autobús.

- Resposta: demanar al conductor la rampa.
- Dificultat: pujar a l'escenari.
- Resposta: el professor/a de teatre el puja a l'escenari.

- 2.** Un cop hàgim acabat, demanarem als alumnes que seguin a terra en semicercle, mirant cap a la pantalla on es projectarà el mapa/tauler.

Posarem en comú les decisions que ha pres cada grup per fer front a les dificultats. Acabarem l'activitat formulant les preguntes següents:

- S'assembla al vostre dia a dia?
- Us havíeu parat a pensar en totes aquelles coses que en Max, la seva família i el seu entorn han de tenir en compte?
- Creieu que els carrers i les infraestructures estan adaptats per a tothom?
- Quines altres discapacitats o diversitats funcionals tenen les persones? Què poden representar en el seu dia a dia?

Reflexió

Ara que heu pogut viure un dia de la vida d'en Max, us haureu adonat que al món hi ha gent amb diferents realitats i que potser nosaltres no en som prou conscients.

Les coses que per a nosaltres no suposen una dificultat, per a algú pot suposar un impediment que no li permeti fer allò que li agrada. De la mateixa manera que a en Max li agrada fer natació i anar al teatre, tots i totes hauríem de poder fer allò que ens agrada. Així, com ho has fet tu, pensant i amb esforç, és possible adaptar l'entorn a les necessitats de tothom.

Recursos

- Imatge d'en Max.
- Itinerari del dia amb en Max (per si escau un recurs escrit).
- Mapa/tauler del poble.
- Il·lustracions plastificades d'en Max.

Fora de l'aula

En l'activitat *Un dia amb en Max* es treballa la capacitat de comprensió de la realitat d'una persona amb necessitats diferents a les pròpies per tal de compartir diferents vivències i donar a conèixer la gran diversitat que existeix.

Per fer l'activitat en un entorn no formal, disposeu del mapa, l'itinerari d'en Max i la figureta. Demanarem a l'infant que desplaci en Max i que pensi quines dificultats pot tenir durant el seu recorregut fent totes aquestes coses que, probablement, també fa ell.

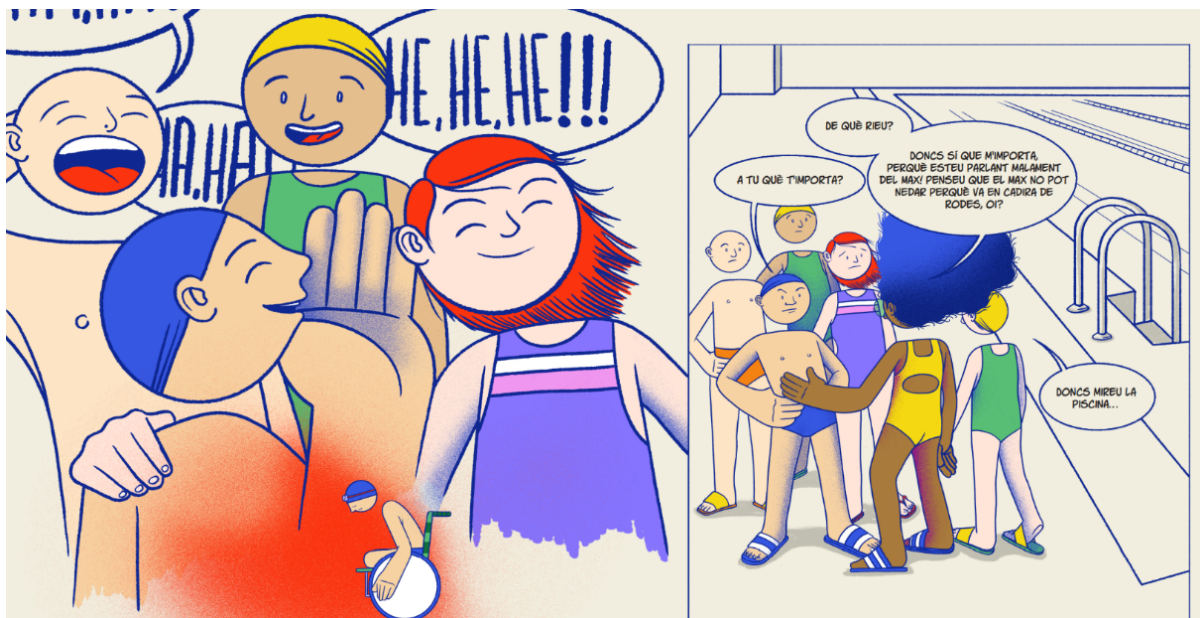
Preguntes de reflexió:

- T'havies parat a pensar mai en totes aquestes dificultats amb què es troba en Max?
- Coneixes altres barreres que es puguin trobar persones del teu entorn?
- Què es podria fer perquè en Max pugui anar on vulgui i fer les coses que li agraden?

Activitat 4. Tercer cicle

Aquesta activitat vol abordar l'eix de discriminació per **discapacitat** o **diversitat funcional** i el concepte del triangle de la discriminació i la **discriminació directa**.

Estímul

Reflexions per al dinamitzador/a en relació amb l'eix i el concepte clau

- Quins coneixements tens sobre les diversitats funcionals/discapacitats i sobre la seva incidència en la teva tasca diària?
- Algun cop t'has sentit incòmode per no saber com actuar amb una persona amb diversitat funcional? Per què creus que t'ha passat?
- Com utilitzes el teu lideratge en el grup per treballar les discriminacions que es puguin donar?
- Qui penses que té capacitat d'actuar davant d'una acció de discriminació directa? Un igual, un altre infant amb discapacitat, una persona adulta... Per què?

4. EL TRIANGLE DE LA DISCRIMINACIÓ

Durada: 1-2 sessions

Persones destinatàries: alumnat de 5è a 6è curs

Objectius

- Reconèixer els diferents rols que es poden establir i que sovint es donen en situacions de discriminació.
- Reflexionar sobre el paper que té cadascú en situacions de discriminació i les maneres com pot intervenir per lluitar-hi.
- Pensar i proposar actuacions per tal de posar en pràctica la capacitat d'anàlisi i reflexió en un context concret de discriminació.

Vinculació amb l'Agenda 2030

ODS 16: Pau, justícia i institucions sòlides

Aquesta activitat es relaciona amb aquest ODS, ja que té com a finalitat sensibilitzar l'alumnat sobre la discriminació per discapacitat, fomentant l'empatia i promovent la igualtat. A través de la dinàmica del joc de rol, es farà una pràctica reflexiva sobre els rols que ocupem sovint quan ens trobem en situacions de discriminació. D'aquesta manera, l'alumnat desenvoluparà la capacitat d'identificar actuacions discriminatòries i alhora de saber com respondre en aquestes situacions, tot contribuint així a la construcció d'una cultura de pau i justícia.

Seqüència didàctica

Estímul

Cas d'en Max

Un grup d'infants riuen a la piscina:

—Mina: *De què rieu?*

—Noi 1: *A tu què t'importa?*

—Mina: *Doncs sí que m'importa, perquè esteu parlant malament del Max! Penseu que el Max no pot nedar perquè va en cadira de rodes, oi?*

Escena extreta del conte El club de la lluita per la igualtat

1. Per començar, llegirem tots junts l'estímul per comprendre la situació d'on partim. Farem les preguntes següents a tot el grup:

—Considereu que avui dia aquestes situacions són habituals?

- Qui és la persona discriminada? I les persones que discriminen? Hi ha algú més que presencia la situació?
- Com actuen la Mina i la seva amiga? Per què actuen així?
- Penseu que vosaltres podríeu actuar en aquestes situacions?
- Què podria fer difícil actuar com ho han fet la Mina i la seva amiga?

- 2.** Un cop acabem aquesta ronda de preguntes, els explicarem els tres rols que es donen en la majoria de les situacions de discriminació. Els direm que no sempre estem situats o situades en el mateix rol: en algunes situacions som víctimes, en d'altres podem ser ofensors i en altres d'espectadors/es. L'explicació dels conceptes, es pot trobar al triangle de la discriminació.
- 3.** Un cop s'han identificat les posicions que ocupen els infants en el còmic i explicat el concepte del triangle de les discriminacions, els proposarem l'exercici següent:

- 3.1.** En grups de tres els plantejarem quatre situacions en què s'està produint una discriminació:

- Al pati: la Martina està jugant a futbol i li encanta, però quan corre li costa una mica perquè ha de portar plantilles a les sabates per corregir la forma de caminar i de córrer. L'Ibrahim li passa la pilota, però la Martina no arriba i perd l'oportunitat de gol. La Mar, que també està a prop de la porteria, es queda mirant l'Ibrahim.
- A classe: a en Leo li costa molt pronunciar la “s” i la gent de classe ho sap. La professora els demana que llegeixin en veu alta un text i li arriba el torn a en Leo. La Paula, que seu al seu costat, comença a riure i li diu que llegeixi bé. L'Omar, que està davant de la Paula, es gira.
- Al menjador: l'Adrià es queda a dinar al menjador de l'escola, però sempre menja poc i deixa el plat gairebé intacte. Mentre juga amb la forquilla i uns pèsols, l'Eusebi li pregunta per què no menja mai, i es burla d'ell per tenir una malaltia del sistema digestiu. L'Ayoub que just està davant d'ells dos se'ls queda mirant.
- Al parc: els amics es troben al parc i decideixen que faran dos equips per jugar al pitxi. Quan s'estan fent els grups el Roger i l'Ibrahim diuen que no volen que al seu equip hi hagi la Laia perquè és grassa i no podrà córrer. La Nora i el Roc veuen l'escena i...

El professorat pot considerar si donar l'opció a l'alumnat de pensar en una situació per ells mateixos i així afegir més escenaris.

- 3.2.** Es demanarà a cada grup que s'imagini la vida dels personatges que surten a les històries. D'aquesta manera els ajudem a crear tot l'imaginari de l'escena de manera col·lectiva.

Exemple de possibles imaginaris:

La Mar va començar l'escola a P3 i té quatre germans grans que també van a l'escola. A la classe és molt estimada i té molts amics. Entrena en un equip de futbol dos dies a la setmana, li encanta fer esport i té molta facilitat.

L'Ibrahim va arribar a l'escola fa dos anys. Té una germana petita i el que més li agrada és dibuixar. Viu a prop de la Martina i sovint tornen junts a casa a peu.

3.3. Finalment els llegirem les preguntes següents perquè puguin debatre i arribar a conclusions:

- Quin rol ocupa cada personatge? (Víctima/ofensor/ espectador)
- Considereu que aquestes situacions són discriminatòries?
- Com es pot haver sentit la persona que ha estat víctima?
- Què porta l'ofensor a actuar així? (edat, lideratge, context, pressió, capacitat...)
- Qui podria actuar per canviar aquesta situació? Què li permet actuar?
- Quina actuació es podria fer per ajudar a lluitar contra la discriminació?

4. Després de comentar totes les situacions, crearem grups de discussió de sis alumnes i els preguntarem si algun cop han vist o viscut alguna situació de discriminació directa, si va haver-hi una alguna reacció per part d'algu i quina va ser, perquè puguin comentar-la voluntàriament.

5. Finalment, l'alumnat completarà el seu compromís: I ara què? Per lluitar contra aquest tipus de discriminació.

Recursos

- Targetes amb l'explicació de cada situació.
- Si es valora oportú, llista de sentiments.
<https://drive.google.com/file/d/0Bz8UN-meddtDWI9veTRZOHNVaEE/view?resourcekey=0-7PQp8YdgGe7o0wceRr4JSA>

I ara què?

Redacta un compromís on especifiquis què faràs si mai observes una discriminació i com actuaràs en cas que tu hagi estat la persona ofensora per reparar el dany causat.

- Si observo una discriminació...
- I si he discriminat en algun moment...

Fora de l'aula

A partir de l'escena del llibre explicarem als alumnes els tres rols que apareixen en les accions discriminatòries. Seguidament, els podem preguntar si pensen que són coses que passen.

Els plantejarem algunes de les situacions de discriminació que es plantegen en l'exercici per l'aula i els farem les preguntes següents:

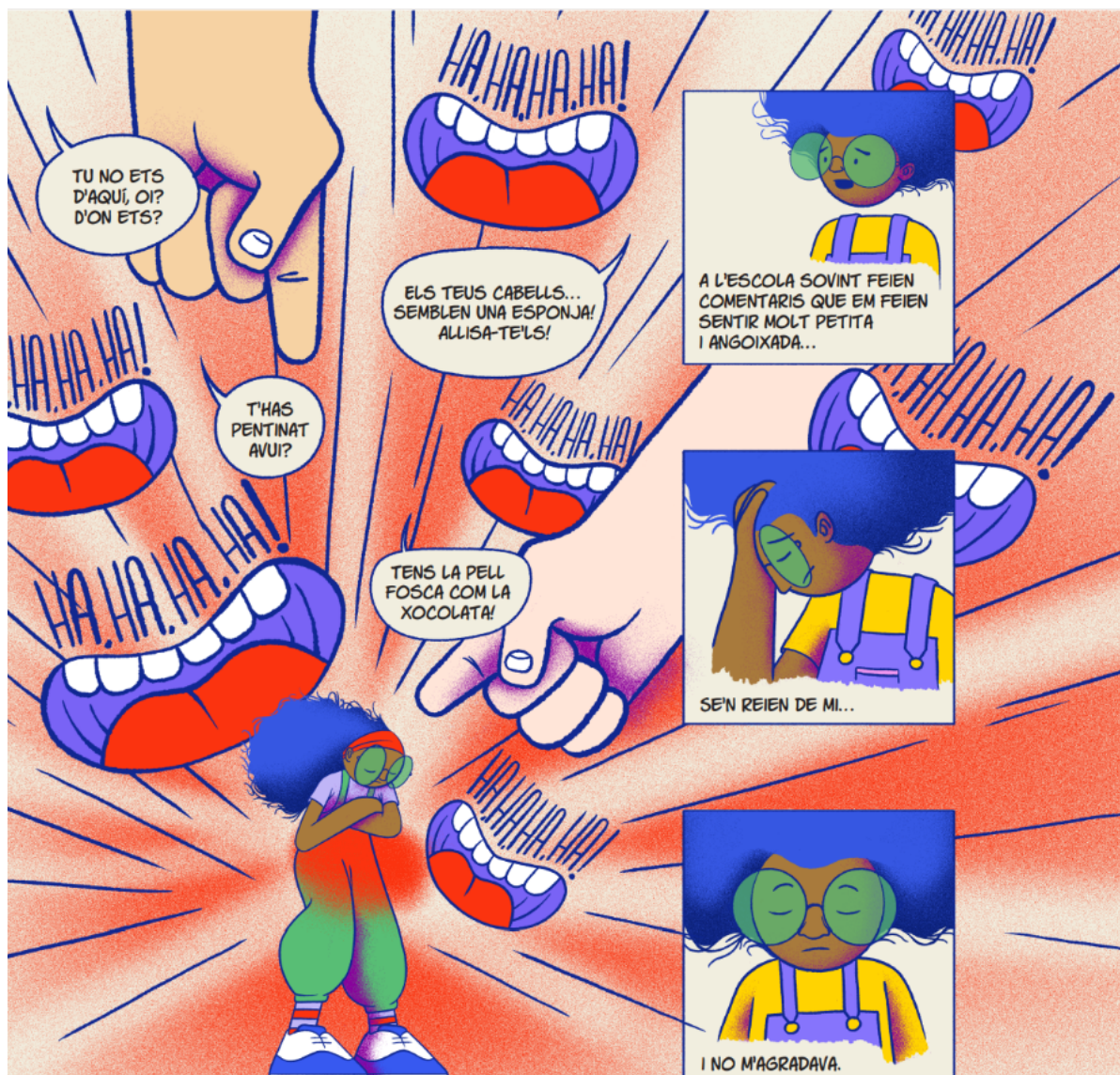
- Què està passant? Qui està sent la víctima d'aquesta situació?

- Quin personatge podria fer alguna cosa per canviar la situació i impedir la discriminació?
- Normalment, quan presenciem un acte de discriminació, actuem?
- Que és el que ens permet actuar? Què és el que ens dificulta actuar?

Activitat 5. Tercer cicle

Aquesta activitat vol abordar l'eix de discriminació per motius **racistes** i el concepte de **discriminació estructural**.

Estímul

5. LA HISTÒRIA DE LA DISCRIMINACIÓ RACIAL

Durada: 1-2 sessions

Persones destinatàries: alumnat de 5è a 6è curs

Objectius

- Identificar i situar els diferents esdeveniments històrics que formen part de l'evolució de la discriminació racial en el temps.
- Investigar alguns dels moments que han marcat el rumb de la societat en matèria d'igualtat i no-discriminació.
- Potenciar les competències digitals a l'hora de fer recerca i d'abocar el contingut en una línia del temps digital (Tiki-Toki).

Vinculació amb l'Agenda 2030

ODS 4: Educació de qualitat

Aquesta activitat es relaciona amb aquest ODS en tant que es pretén introduir el concepte de discriminació racial o racisme a l'alumnat per tal de poder conèixer com s'ha expressat en altres moments de la història o quin impacte ha tingut en les diferents societats. En concret, el fet de conèixer els esdeveniments històrics clau i situar-los en una línia del temps permet il·lustrar l'evolució que ha patit la idea de superioritat.

Seqüència didàctica

Prèviament a l'activitat, caldrà crear un formulari en línia per poder fer un núvol de paraules on escriurem la pregunta següent:

- Què entens per discriminació racial? Quines paraules et venen al cap?

Si no disposeu de dispositius electrònics a l'aula, feu simplement una pluja d'idees a la pissarra.

1. Per començar, demanarem a l'alumnat que tregui els seus ordinadors o tauletes per poder escanejar el QR d'un web com **mentimeter** o algun altre similar, on es farà el núvol de paraules.

Els demanarem que afegixin les paraules que considerin per poder començar a introduir el concepte de discriminació racial. Parlarem de tots els conceptes que vagin apareixent i podem parlar, si es considera oportú, de paraules com opressió o privilegi.

2. Un cop introduït el concepte de discriminació racial, explicarem la importància d'entendre-la com un fenomen que ha anat reproduint-se i evolucionant al llarg de la història de la humanitat i que hi podem identificar moments que han marcat la societat.

A continuació es proposen esdeveniments com els següents:

- Segle xv-xvi: la conquesta de l'al-Àndalus, l'expulsió i persecució dels jueus i els musulmans i la Inquisició.
- La Primera Pragmàtica** contra el poble gitano.
- La revolució haitiana.
- El **comerç triangular atlàntic**
- El colonialisme espanyol al segle XIX: Cuba, Guinea Equatorial, Rif i Sidi Ifni, Filipines i el Sàhara Occidental.
- La Gran Batuda**
- L'Holocaust
- Contra samudaripen**
- La creació de les Nacions Unides
- L'apartheid
- Primer delictes d'odi racista registrat a Espanya: assassinat de Lucrecia Pérez
- Tancades de papers per a tothom**
- Moviment Black Lives Matter (Les vides de les persones negres importen).
- Mobilitzacions i retirada de l'estàtua d'Antonio López

Demanarem a l'alumnat que s'organitzi en grups de quatre i pensin i busquin els moments que han estat significatius en la història en matèria de discriminació per raça o racisme. Un cop hagin buscat la informació, hauran de situar-los en un mapa temporal, que obtindrem mitjançant la pàgina web <https://www.tiki-toki.com/>.

El/la docent haurà d'animar l'alumnat a emprar aquesta eina de manera creativa i intentant transmetre la informació al més clarament possible.

- 3.** Un cop cada grup tingui preparada la seva línia temporal, es presentarà a la resta de grup classe per poder veure quins esdeveniments han trobat importants i remarcables i aniran explicant cadascun d'ells per poder conèixer l'evolució de la discriminació.
- 4.** Finalment, l'alumnat completarà el seu compromís: I ara què? Per lluitar contra aquest tipus de discriminació.

Recursos

- Ordinadors o tauletes
- Alternativament, pissarra i sala d'ordinadors

I ara què?

Com has vist, al llarg de la història s'han donat diferents moments en què hi ha hagut un tracte injust cap a altres persones per la seva procedència o el seu color de pell. Malauradament, no és cosa del passat, sinó que encara ara es donen situacions de racisme i és molt important que sapiguem identificar-les, tant quan sigui una discriminació directa, i per tant molt evident, com quan sigui una discriminació indirecta, i que en conseqüència ens costarà més identificar.

Redacta un compromís en què especifiquis què faràs si mai observes una discriminació per raó de raça, com actuaràs en cas que tu hagis estat la persona ofensora i, finalment, una última cosa que faries si et trobessis en la pell de la persona que ha estat ofesa.

- Si observo una discriminació...
- Si he discriminat a algú...
- Si em discriminen...

Fora de l'aula

En el nostre dia a dia ens creuem amb molta gent, al tren, al carrer, a les botigues. No totes les persones ens assemblen, però hi ha persones que associen unes característiques físiques determinades a uns estereotips concrets. Així ha passat al llarg de la història, quan s'ha considerat les persones de diferents ètnies o races com menys valuoses i, per tant, se les ha tractat de manera discriminatòria. Per conèixer com ha estat l'evolució de la discriminació al llarg de la nostra existència, pots fer una cerca sobre alguns dels esdeveniments que et proposem a continuació:

- Segle xv-xvi: la conquesta de l'al-Àndalus, l'expulsió i persecució dels jueus i els musulmans i la Inquisició.
- La Primera Pragmàtica** contra el poble gitano.
- La revolució haitiana.
- El **comerç triangular atlàntic**
- El colonialisme espanyol al segle XIX: Cuba, Guinea Equatorial, Rif i Sidi Ifni, Filipines i el Sàhara Occidental.
- La Gran Batuda
- L'Holocaust
- Contra samudaripen**
- La creació de les Nacions Unides
- L'apartheid
- Primer delictes d'odi racista registrats a Espanya: assassinat de Lucrecia Pérez
- Tancades de papers per a tothom**

- Moviment Black Lives Matter (Les vides de les persones negres importen).
- Mobilitzacions i retirada de l'estàtua d'Antonio López

Un cop hagi llegit sobre algun d'aquests esdeveniments, reflexiona:

- Coneixies algun d'aquests moments històrics?
- T'has sentit discriminat/ada alguna vegada o has estat present en una situació de discriminació racial?

Activitat 6. Tercer cicle

Aquesta activitat vol abordar els conceptes de **privilegi i opressió** i **interseccionalitat** i treballar els eixos de manera global.

6. LA CURSA DE PRIVILEGIS

Durada: 1-2 sessions

Persones destinatàries: alumnat de 5è a 6è curs

Objectius

- Promoure la consciència sobre el concepte de privilegi i opressió, i prendre consciència de la diferència d'experiències que es viuen quan estàs en una posició o en una altra.
- Fomentar l'empatia i la comprensió a través d'una activitat molt visual que permet identificar les posicions en què ens trobem en la societat.
- Reflexionar sobre com els privilegis o la manca d'aquests privilegis tenen un impacte en les possibilitats de futur.
- Visibilitzar la idea d'interseccionalitat.

Vinculació amb l'Agenda 2030

ODS 10: Reducció de les desigualtats

Aquesta activitat es relaciona amb aquest ODS, atès que té com a objectiu mostrar a l'alumnat com les condicions en què ha nascut i ha crescut l'han portat a obtenir un privilegi. Això permetrà entendre la gran diversitat de situacions en què es poden trobar altres companys i companyes i a fer una aproximació al concepte del privilegi i a tot allò que en deriva.

Seqüència didàctica

1. Demanarem que set alumnes es posin en fila mirant tots cap a una paret i els repartirem targetes en què hi hagi la imatge d'un personatge del conte i una explicació d'alguns aspectes de la seva vida. Els direm que ara correrem una cursa, però que abans de córrer, direm algunes frases i si s'apliquen als seus personatges, és a dir, que per als seus personatges allò que hem dit és cert, podran fer dues passes endavant. Si les afirmacions no tenen a veure amb la vida del seu personatge es quedaran allà on són. Si alguna resposta no la tenen clara, poden improvisar tenint en compte les orientacions de la targeta.

Fes dues passes... (repetirem això abans de dir cadascuna de les frases de la llista):

- Si la majoria dels professors i professores i de persones que treballen en la meua escola són com tu.
- Si ets una persona amb la pell blanca
- Si pots trobar en un supermercat o una farmàcia tiretes que s'assemblin al teu color de pell.
- Si el català és la teua llengua materna.
- Si un dels teus progenitors o tots dos han nascut a Catalunya.
- Si la teua família està formada per un pare i una mare.
- Si consideres que les representacions als mitjans de comunicació de persones com tu són positives.
- Si amb el teu passaport pots viatjar a qualsevol lloc del món.
- Si no has repetit curs.
- Si et pots desplaçar sense un suport.
- Si un dels teus progenitors o tots dos han estudiat una carrera universitària.
- Si no tens una discapacitat física visible.
- Si no tens una malaltia o una discapacitat invisible.
- Si les teves aficions són les que practiquen la majoria dels teus companys i companyes.
- Si has nascut amb el sexe masculí i t'identifiques com a nen.

2. Un cop tot l'alumnat hagi avançat, demanarem que aquells que estan al davant es girin i mirin totes les persones que tenen darrere. Llavors direm el següent:

Totes aquestes frases que hem dit, no tenen res a veure amb el que vosaltres heu fet o decisions que hàgiu pres. Com veieu, les persones d'aquí davant tenen més opcions de guanyar aquesta cursa, oi?

Però això no vol dir que les persones del fons no puguin córrer. És evident que les persones d'aquí davant han tingut més oportunitats, però a vegades no sabem o no volem reconèixer que se'ns ha donat avantatge. Estar al davant vol dir que per a tu és més fàcil estar al món.

Ara, hem de seguir, encara hem de córrer. Preparats?

- 3.** Un cop hàgim acabat la cursa, ens asseurem en un cercle i compartirem com ens hem sentit durant l'activitat. Podrem emprar algunes de les preguntes següents per promoure la reflexió i anar introduint els conceptes de privilegi i opressió, i la idea d'interseccionalitat:
- Quines emocions heu experimentat? Per què creieu que heu sentit aquestes emocions?
 - Us ha sorprès algun aspecte de l'activitat? Per què?
 - Com creieu que aquesta activitat es relaciona amb la vida real?
 - Podeu pensar en exemples de situacions similars a la vostra comunitat o al món?
 - Què heu après sobre el concepte de privilegi i d'opressió? Què poden generar aquests conceptes en les persones en diferents situacions?
 - Com es pot relacionar l'exercici amb la idea d'interseccionalitat?
 - Com podríem fer servir el que hem après avui per fer canvis positius a la nostra escola o comunitat?
- 4.** Finalment, l'alumnat completarà el seu compromís: I ara què? Per lluitar contra aquest tipus de discriminació.

Recursos i espais

- **Targetes amb informació dels personatges**
- Espai adequat per fer l'activitat

I ara què?

Amb la cursa dels privilegis hem pogut veure com la discriminació incideix directament en les vivències i oportunitats de les nostres vides.

Redacta un compromís en què especifiquis què faràs si mai observes una discriminació, com actuaràs en cas que tu hagis estat la persona ofensora i si detectes que t'estan discriminant.

- Si observo una discriminació...
- Si he discriminat algú...
- Si em discriminen...

6. Glossari

Accions positives: diferències de tracte orientades a prevenir, eliminar i, si escau, compensar qualsevol forma de discriminació en la seva dimensió col·lectiva o social, que s'han d'aplicar mentre subsisteixin les situacions de discriminació que les justifiquen.

Ajustos raonables: modificacions i adaptacions necessàries i adequades que, sense imposar cap càrrega desproporcionada o indeguda, s'apliquen, quan es requereixen en un cas particular, per garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o l'exercici, en igualtat de condicions amb els altres, de tots els drets humans i llibertats fonamentals. La càrrega no es pot considerar desproporcionada si és suficientment compensada per les mesures en el marc de la política a favor de les persones amb discapacitat.

Antisemitisme: hostilitat o prejudici cap als jueus com a grup religiós o ètnic, que es manifesta com a odi envers un individu o com a persecució institucionalitzada i violenta del col·lectiu.

Aporofòbia: rebuig, menyspreu o odi envers les persones pobres, sense sostre o sense llar.

Bifòbia: aversió o discriminació contra les persones bisexuals.

Capacitisme: aversió o discriminació contra les persones amb discapacitat o diversitat funcional.

Discapacitat:⁵ seria el resultat de la falta d'adequació entre la persona i l'entorn, generador de barreres que dificulten o impedeixen d'integració i el rendiment. Aquest concepte de discapacitat abasta qualsevol tipus d'alteració que afecti la capacitat psicofísica de l'individu i no hauria d'implacar disminució sinó possibilitats d'acció positiva.

Discriminació per raó de creença o conviccions religioses: aquest tipus de discriminació es dona quan no es respecta el dret a tenir creences pròpies o el dret a la llibertat religiosa de persones, grups o associacions. Inclou també qualsevol manifestació d'islamofòbia, de cristianofòbia o de judeofòbia. Les accions discriminatòries sovint arremeten contra la indumentària de les persones, les festivitats, les tradicions o els costums.

Discriminació per raó de gènere: tracte desfavorable, d'inferioritat o exclouent que es dona a una persona o un col·lectiu per raó de gènere, que limita o anul·la el gaudi o l'exercici dels drets fonamentals i les llibertats fonamentals en igualtat en les esferes política, econòmica, social, cultural i civil o en qualsevol altre àmbit de la vida pública.

Diversitat: qualitat d'una societat d'estar formada per persones i col·lectius diferents en relació amb factors físics, genètics, culturals o personals.

Diversitat funcional: concepte introduït pel Fòrum per a la vida independent (2005) i que fa referència a les funcions i les capacitats de les persones, com altres components de les diversitats dels éssers humans. Una diversitat que s'ha de tenir en compte i acceptar com a punt de partida per a una

5 Moviment pels Drets de les Persones amb Discapacitat. Declaració d'octubre de 1994.

convivència en igualtat. Aquest moviment reivindica el dret d'autodeterminació de la persona amb diversitat funcional i l'eliminació de qualsevol tipus de barrera en pro a la igualtat d'oportunitats.

Edatisme: estereotipació i discriminació contra persones o grups sobre la base de l'edat.

Educació inclusiva:⁶ l'educació inclusiva és un dels fonaments del sistema educatiu català que té com a objectiu vetllar per les oportunitats d'aprenentatge de totes les persones, independentment de les seves capacitats, de la condició social o cultural, la religió, la diversitat sexual o la d'identitat de gènere. El respecte de les diferències individuals i l'acceptació de la diversitat com un fet que enriqueix les persones és l'ideari d'una societat avançada i el principi de l'educació inclusiva.

Equitat:⁷ situació social en què totes les persones tenen garantits els drets fonamentals, la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació independentment de les seves identitats o grups de pertinença i de manera adaptada a les seves necessitats i possibilitats. En l'àmbit de les polítiques públiques es diferencia de les polítiques d'igualtat, que ofereixen els mateixos recursos a totes les persones sense tenir en compte les seves diferències.

Homofòbia: aversió o discriminació contra les persones homosexuals.

Racisme: qualsevol distinció, exclusió, restricció o preferència per raó de raça,⁸ color de pell, llinatge o origen nacional o ètnic que tingui per objecte o per resultat anul·lar o menyscar el reconeixement, el gaudi o l'exercici, en condicions d'igualtat, dels drets humans i llibertats fonamentals en les esferes política, econòmica, social, cultural o en qualsevol altra esfera de la vida pública.

Romafòbia o antigitanisme: forma específica de racisme, social i institucional, envers el poble gitano, que es dona d'una manera particularment persistent, violenta, recurrent i banalitzada.

Sexisme:⁹ discriminació estructural basada en el sexe de les persones que planteja la suposada superioritat del sexe masculí per damunt del femení, com a fonament per legitimar, reproduir i atorgar més poder i privilegis als homes que a les dones en tots els àmbits de la vida privada, pública i social.

Transfòbia: aversió o discriminació contra les persones transsexuals.

Xenofòbia: odi, hostilitat o rebuig cap a persones que són d'origen estranger o que són percebudes com a estrangeres.

6 <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/linies-estrategiques/educacio-inclusiva/>

7 Llista de comprovació d'autodiagnosi per incorporar la igualtat de tracte i la no-discriminació en les polítiques públiques, els programes, els projectes i les accions impulsats pels ens locals. Barcelona 2024. Institut Diversitas. Oficina d'Igualtat de Tracte i No-discriminació. Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes. Secretaria d'Igualtats

8 S'utilitza la paraula “raça” per indicar una categoria de discriminació i d'acord amb convenis i pactes internacionals, però no com a concepte biològic.

9 Llista de comprovació d'autodiagnosi per incorporar la igualtat de tracte i la no-discriminació en les polítiques públiques, els programes, els projectes i les accions impulsats pels ens locals. Barcelona 2024. Institut Diversitas. Oficina d'Igualtat de Tracte i No-discriminació. Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes. Secretaria d'Igualtats

7. Material de suport

En aquest apartat volem oferir materials audiovisuals i guies que puguin servir de suport per poder treballar alguns dels eixos i conceptes que es proposen a la guia.

Discriminació [material en línia]

Casa d'Anne Frank. Stories that Move, Caixa d'eines contra la discriminació. 2016.

<https://www.storiesthatmove.org/ca/>

Opinions religioses, conviccions [material en línia]

Departament de Governació i Relacions Institucionals. Departament d'Ensenyament. (2017). Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius. Generalitat de Catalunya. <<https://afersreligiosos.gencat.cat/ca/que-oferim/recursos-per-a-la-gestio-de-la-diversitat-religiosa/educacio/guia-per-al-respecte-a-la-diversitat-de-creences-als-centres-educatius/>>

AUDIR, Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. (2015). Diccionari de les religions. <<https://www.termcat.cat/es/diccionaris-en-linia/193/fitxa/OTE4MjM4>>

AUDIR, Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. (2017). Diccionari de les religions per a noies i nois de 10 a 14 anys. <<https://afersreligiosos.gencat.cat/ca/que-oferim/recursos-per-a-la-gestio-de-la-diversitat-religiosa/educacio/diccionari-de-les-religions-per-a-noies-i-nois/>>

AUDIR, Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i Escola Pia de Catalunya Llocs de culte de diferents tradicions. Pòsters i recursos didàctics. (2018). <<https://afersreligiosos.gencat.cat/ca/que-oferim/recursos-per-a-la-gestio-de-la-diversitat-religiosa/educacio/posters-dels-centres-de-culte/>>

AUDIR, Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (2018). Fes festa! : rituals, cultures i religions del món. <<https://afersreligiosos.gencat.cat/ca/que-oferim/recursos-per-a-la-gestio-de-la-diversitat-religiosa/educacio/fes-festa-rituals-cultures-i-religions-del-mon/>>

Migra Studium (2024). Espai Interreligiós. <<https://www.migrastudium.org/projectes/espai-interreligios>>

Aparença, aspecte físic o indumentària [material en línia]

Jeremias, Anna i Piñeyro, Magda. (2023). Som massa! Guia sobre grassofòbia en l'àmbit educatiu. <<https://www.magranes.com/materials-propis/>>

Racisme i xenofòbia [material en línia]

Ajuntament de Barcelona (2024) Parlem de racisme a les escoles. Centre de Recursos en Drets Humans, Direcció de Serveis de Drets Humans, Justícia Global i Cooperació Internacional, Àrea de Drets Socials, Salut, Cooperació i Comunitat <<https://ajuntament.barcelona.cat/dretsidiversitat/ca/guia-pedagogica-parlem-de-racisme-les-escoles>>

Bela-Lobedde, Desirée (2022). *Color Carne*. Editorial: Taxlaparta

InfoK (2023). Tots contra el racisme! <<https://www.ccma.cat/tv3/sx3/tots-contra-el-racisme/video/6210442/>>

Sánchez, Maria Isabel (2019). *Pequeña & Grande: Rosa Parks*. Vergara Editorial

Schami, Rafik (2019) *Cómo le quité a papá el miedo a los extranjeros*. Col·lecció: “El Vaixell de Paper”. Editorial Literatura SM.

Discriminació per raó de gènere [material en línia]

BBC Stories (2018). Girl toys vs boy toys: The experiment <https://youtu.be/nWu44AqFOI?si=-ZuzyBI7J_oSikOuy>

Domínguez, Yolanda (2016) Niños vs. Moda <<https://www.youtube.com/watch?v=LIShHeU2qU4>>

InfoK (2019). Els llibres de text, són masclistes? <<https://www.ccma.cat/tv3/sx3/els-llibres-de-text-son-masclistes/video/5829112/>>

InfoK (2019). Som diferents? <<https://www.ccma.cat/tv3/sx3/som-diferents/video/5829111/>>

InfoK (2019). A mi no m'enganyen: dones i videojocs <<https://www.ccma.cat/tv3/sx3/a-mi-no-menganyen-dones-i-videojocs/video/5970338/>>

Diversitat funcional i discapacitat [material en línia]

InfoK (2018) Un parc per tothom <<https://www.ccma.cat/tv3/sx3/un-parc-per-a-tothom/video/5803209/>>

InfoK (2023) L'Àngela i el dret a no ser discriminat <<https://www.ccma.cat/tv3/sx3/langela-i-el-dret-a-no-ser-discriminat/video/6252018/>>

Transfòbia [material en línia]

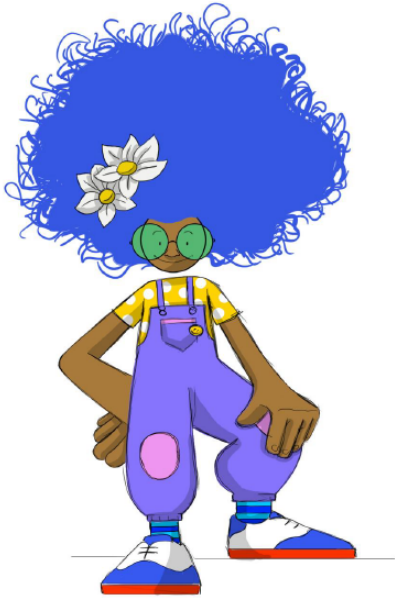
The Light Maja Films. Berneut Pétré **HollySiz - The Light (Clip officiel) - YouTube**

8. Bibliografia consultada

- Agència pels Drets Fonamentals de la Unió Europea (2018). Handbook on European non-discrimination Law. Luxemburg: Publications Office of the European Union. Recuperat de https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_non_discr_law_CAT
- Ajuntament de Barcelona (2020). Informe de l'Observatori de les Discriminacions a Barcelona. Recuperat de https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/informe_observatori_discriminacions_barcelona_2019.pdf
- Assemblea General de l'ONU (1948). Declaración Universal de los Derechos Humanos (217 [III] A). París. Recuperat de <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Coll-Planas, G. (coord.) (2011). *Contra l'homofòbia. Polítiques locals d'igualtat per raó d'orientació sexual i d'identitat de gènere. Llibre blanc europeu*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Direcció de Drets Civils (ed.).
- Expósito, C., Pons, M., Rosa, A., Alegre, M., Morral, N. i Puig, X. (2019). Serveis per la no discriminació i la igualtat de tracte. Guia orientativa per a la seva implementació. Col·lecció “Eines. Sèrie Benestar i Ciutadania”. Barcelona: Diputació de Barcelona. Recuperat de https://llibreria.diba.cat/cat/lilibre/serveis-per-la-no-discriminacio-i-la-igualtat-de-tracte-guia-orientativa-per-a-la-seva-implementacio_61313
- Naciones Unidas (2006). Convención sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad (CDPD) y su Protocolo Facultativo. Nova York. Recuperat de <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-s.pdf>
- Quesada, R. Q. (2008). “La no discriminación, la igualdad de trato y de oportunidades, en el ordenamiento europeo. Del Convenio Europeo de Derechos Humanos del Consejo de Europa, a los Tratados y a la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea”. *Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*, número extraordinari.
- Solís, P. (2017). *Discriminación estructural y desigualdad social: con casos ilustrativos para jóvenes indígenas, mujeres y personas con discapacidad*. Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación.

Annex

MINA

El pare i la mare de la Mina van emigrar de Guinea Equatorial per estudiar a la Universitat de Barcelona, on es van conèixer. Es van quedar a viure a Barcelona, on va néixer la Mina. Durant molt de temps la Mina s'ha sentit desplaçada i assenyalada pels seus trets físics. A la Nina li encanten les matemàtiques i les ciències naturals i normalment treu bones notes a l'escola. Li agrada molt el bàsquet i forma part d'un equip del club del barri on viu.

MAX

El Max va perdre les cames de ben petit a causa d'una malaltia i per això fa servir una cadira de rodes per moure's. La mare d'en Max va arribar de Rússia fa 25 anys i va conèixer el seu pare a Catalunya, on va néixer en Max. Li encanta llegir i és molt bo escrivint històries. Cada any es presenta als jocs florals i molt sovint en guanya un premi.

PERE

Al Pere li encanta la moda i sempre fa unes creacions espectaculars amb qualsevol tela que troba. Cada estiu passa les vacances a Calella amb els seus avis, quan les seves mares s'han de quedar a la ciutat treballant. El Pere va repetir 3r de primària perquè li costava aprendre a llegir.

AICHA

L'Aicha va néixer al Marroc i va arribar a Catalunya quan tenia 3 anys, juntament amb la seva mare. Quan arriben les vacances, totes dues marxen al Marroc a visitar els avis. Li agrada moltíssim jugar a futbol. Fa un parell d'anys li van detectar miopia i des d'aquell moment porta ulleres. Això l'ha ajudat, ja que la manca de visió li estava dificultant el seu dia a dia.

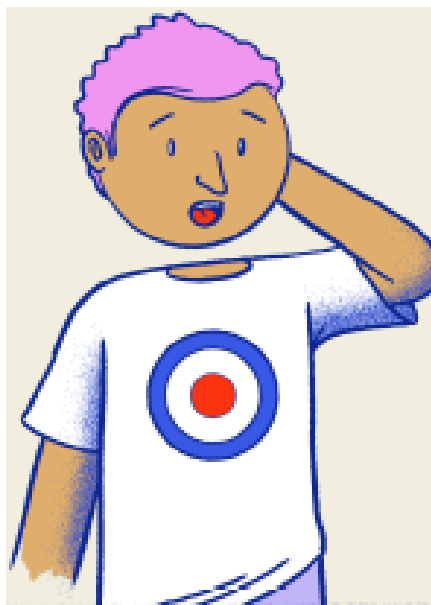
ILIANA

Cada estiu la Iliana i la seva família viatgen a Granada a visitar la ciutat on va néixer la seva àvia i on encara hi viuen alguns parents. La Iliana viu a Barcelona amb el seu pare, la seva mare i el seu germà Jordi. A la Iliana li encanta dibuixar i sempre porta una carpeta amb papers i un estoig, perquè dibuixar la relaxa.

Li agrada molt anar a l'escola i hi té molts amics.

EMILI

L'Emili viu en un pis que està en la mateixa illa que l'escola. És un pis de la seva família que passa de pares a fills des de fa quatre generacions. L'Emili viu amb els seus pares les seves dues germanes petites. S'ho passa molt bé a l'escola. Hi va entrar quan tenia 3 anys i s'hi troba com a casa. El que més li agrada és ballar hip-hop i a les hores de pati prepara actuacions amb altres companyes.

CLARA

La Clara va arribar de Polònia i fa tres anys que és a l'escola. Viu amb els seus avis. La Clara és una gran gimnasta, entrena tres tardes a la setmana. L'any passat va repetir curs. Estudiar en català no és gaire fàcil per a la Clara; a casa seva tothom parla en polonès. La Clara és una nena baixeta en relació amb els seus companys de classe.

